

ฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนา
การเกษตรและสหกรณ์
รายสินค้าจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2564

“ข้าวสินเหล็ก”

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทร 045-523091-2

คำนำ

จังหวัดอำนาจเจริญ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนาเป็นอาชีพหลักและปลูกพืชไร่-ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม การปลูกข้าวสาลีหลักเป็นอีกทางเลือกที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

การจัดทำระบบฐานข้อมูลข้าวสาลีฉบับนี้ เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของการผลิตข้าวสาลีหลักของจังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ โดยกลุ่มสารสนเทศการเกษตร ได้จัดทำข้อมูลขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์รายสินค้า และเผยแพร่ข้อมูล แก่ผู้สนใจทั่วไป

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

สิงหาคม 2564

สารบัญ

ส่วนที่ 1

นโยบาย สถานการณ์

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรรายสินค้าของจังหวัด	1
การขับเคลื่อนนโยบายตลาดนำการผลิตข้าวสินเหล็กจังหวัดอำนาจเจริญ	8
ข้อมูลข้าวสินเหล็ก	15

ส่วนที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้งอาณาเขต พื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศ	17
ลักษณะดิน	18
น้ำ	29
ลักษณะภูมิอากาศ	36
ภัยธรรมชาติ	38
ปฏิทินการเพาะปลูก	40

ส่วนที่ 3

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเกษตร	41
ต้นทุน	48
ราคา	49
การตลาด	50
เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ	51
การวิเคราะห์ SWOT ข้าวสินเหล็ก	52

ภาคผนวก

เอกสารประกอบการจัดทำ หน่วยงานสนับสนุน ผู้จัดทำ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	พื้นที่ดินเค็มในจังหวัดอำนาจเจริญ 21
ตารางที่ 2	ชั้นความเหมาะสมของดินสำหรับข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ 24
ตารางที่ 3	ปริมาณความจุ้มน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ปี 2563 30
ตารางที่ 4	ข้อมูลชลประทานขนาดเล็ก แก้มลิง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า แหล่งน้ำในไร่นา ปี 2563 30
ตารางที่ 5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จังหวัดอำนาจเจริญ 2563 32
ตารางที่ 6	ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกรายเดือน รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2563 34
ตารางที่ 7	ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตก จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2554-2563 35
ตารางที่ 8	สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์รายเดือน ปี 2563 36
ตารางที่ 9	อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุด -ต่ำสุด ปี 2554 – 2563 37
ตารางที่ 10	ภัยธรรมชาติ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2547 -2563 38
ตารางที่ 11	ปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีจังหวัดอำนาจเจริญ 40
ตารางที่ 12	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอำนาจเจริญ ณ ราคาประจำปี 2562p 42
ตารางที่ 13	ข้อมูลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรแยกตามรายอำเภอ ปี 2563 43
ตารางที่ 14	พืชเศรษฐกิจของจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการเพาะปลูก 62/63 43
ตารางที่ 15	ข้อมูลสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ปี 2563 44
ตารางที่ 16	ข้อมูลปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงที่สำคัญ ปี 2563 45
ตารางที่ 17	ข้อมูลด้านโภชนาการข้าวสาลี 46
ตารางที่ 18	ข้อมูลพื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ราคา ผลตอบแทน ข้าวสาลี 47
ตารางที่ 19	ต้นทุน รายรับ ผลตอบแทน 48
ตารางที่ 20	ราคา ตลาด 49
ตารางที่ 21	เครือข่าย กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ 51

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 แผนที่ แสดงอาณาเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ	17
รูปที่ 2 แผนที่กลุ่มชุดดิน จังหวัดอำนาจเจริญ	23
รูปที่ 3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน จังหวัดอำนาจเจริญ	23
รูปที่ 4 แผนที่แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวจังหวัดอำนาจเจริญ	25
รูปที่ 5 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอเมือง	25
รูปที่ 6 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอลืออำนาจ	26
รูปที่ 7 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอบึงนาราง	26
รูปที่ 8 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอพนม	27
รูปที่ 9 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอลืออำนาจ	27
รูปที่ 10 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอหัวตะพาน	28
รูปที่ 11 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอเสนางคนิคม	28
รูปที่ 12 แผนที่ 7 ลุ่มน้ำจังหวัดอำนาจเจริญ	29
รูปที่ 13 แผนที่แสดงพื้นที่ชลประทานโครงการชลประทานอำนาจเจริญ	31
รูปที่ 14 แผนที่แสดงปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลจังหวัดอำนาจเจริญ	40

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรรายสินค้าของจังหวัด

1. นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.1 นโยบายตลาดนำการผลิต

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดนโยบายตลาดนำการผลิต และแนวทางการดำเนินงานการตลาดนำการผลิตไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานการเกษตรกรรมในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้แน่นอนและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีข้อสั่งการในวาระต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1.1.1 ข้อสั่งการจากการประชุมสัมมนาการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในระดับพื้นที่สู่การปฏิบัติ ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2561 ให้ยึดหลักตลาดนำการผลิต เน้นประสานสร้างร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด สนับสนุนข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาในพื้นที่เพื่อใช้ในการวิเคราะห์กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการแนวทาง และวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน

1.1.2 ข้อสั่งการ เรื่องการดำเนินงานสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายตลาดนำการผลิต ดังนี้

1) นโยบายระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปัจจุบันมีมากกว่า 4,000 แปลง ทั่วประเทศ ที่ผ่านมามีการประกวดแปลงเพื่อคัดเลือกแปลงที่มีศักยภาพ ในปี 2561 ควรประเมินและจัดเกรดคุณภาพของแปลงใหญ่ทั้งหมด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตร แปลงใหญ่ ให้ได้คุณภาพและประสบความสำเร็จ

2) ปัจจุบันภาครัฐส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มและดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์เพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง สร้างความเข้มแข็ง และรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น โดยควรมีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร พร้อมทั้งจัดเกรดคุณภาพ โดยสหกรณ์เกรด A ควรนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อยอดให้เป็นรูปแบบบริษัท สำหรับสหกรณ์เกรดอื่น ๆ ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้เป็นสหกรณ์เกรด A เพิ่มมากขึ้นต่อไป

3) ข้อสั่งการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการตลาดนำการผลิตไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2561 เพื่อให้การดำเนินงานตามแนวทางการตลาดนำการผลิตดังกล่าวเกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จึงให้ดำเนินการ ดังนี้

3.1) มอบหมายให้คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ซึ่งมีสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นเลขานุการ จัดประชุมคณะอนุกรรมการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนั้น เพื่อมอบหมายและกำหนดขั้นตอนการทำงานตามหลักการตลาดนำการผลิต ดังนี้

3.1.1) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ประสานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ด้วย เพื่อร่วมกันคัดเลือกผลผลิตการเกษตรในพื้นที่จากโครงการตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรผสมผสาน เกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ (smart farmers & young smart

farmers) ฯลฯ หรือผลผลิตจากกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็ง เพื่อให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด นำไปเป็นข้อมูลประสานงานหาผู้รับซื้อผลผลิตจากพื้นที่โดยตรง

3.1.2) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และภาคเอกชนในจังหวัดที่ประกอบธุรกิจการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร เช่น หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรม บริษัทประชารัฐรักสามัคคี จำกัด จังหวัดหรือร้านค้าต่าง ๆ เพื่อติดต่อกับเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรในพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้ ให้ประสานงานกับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ

3.1.3) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด รวบรวมข้อมูลผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าวตามข้อ 3.1.2) พร้อมรายละเอียดช่องทางการติดต่อซื้อขายผลผลิตจากเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกรในจังหวัด ส่งให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลประกอบการทำเว็บไซต์ (website)

3.2) ให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำเว็บไซต์ (website) และข้อมูลสำคัญ (big data) เกี่ยวกับผลผลิตการเกษตรที่ได้รับรายงานจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทั่วประเทศ มาจัดทำให้เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อเป็นช่องทางให้ผู้สนใจสามารถติดต่อแหล่งซื้อขายสินค้าการเกษตรโดยตรงจากพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำระบบซื้อขายผ่านระบบ e-commerce โดยให้ประสานขอเชื่อมโยงเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายผลผลิตการเกษตรเข้ามาด้วยเพื่อสะดวกในการค้นหาหรือติดต่อช่องทางค้าขายสินค้าเกษตร

3.3) ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่งตั้งคณะทำงานด้านการประสานการตลาด ประจำกระทรวง เพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในส่วนกลาง เช่น กระทรวงพาณิชย์หอการค้าไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาพันธ์ SMEs ไทย ฯลฯ ในการประสานงานซื้อขายสินค้าเกษตรกรรมจากเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรโดยตรงในจังหวัดต่าง ๆ

3.4) ให้อัครราชทูต ฝ่ายการเกษตร อัครราชทูตที่ปรึกษา ฝ่ายการเกษตร ที่ปรึกษาฝ่ายการเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ เลขานุการเอก ฝ่ายการเกษตร ได้ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศนั้น ๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลสินค้าการเกษตรของประเทศไทย โดยเฉพาะข้อมูลสินค้าการเกษตรตามข้อ 2 รวมทั้งติดตาม ภาวะตลาดการค้าขายสินค้าเกษตรในต่างประเทศเพื่อแจ้งให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ

3.5) ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุกเขตทำหน้าที่แนะนำและติดตาม (coaching & monitoring) การดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นปาล์มน้ำมัน

3.6) ให้จัดทำแผนปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยกำหนดระยะเวลาที่แล้วเสร็จอย่างชัดเจนภายใน 15 วัน และรายงานผลการดำเนินงานให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบทุกเดือน

4) ข้อสั่งการ เรื่องการมอบหมายภารกิจและหน้าที่ในการปฏิบัติราชการแก่บุคลากร ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ครอบคลุมกระบวนการจัดทำเกษตรกรรมแบบครบวงจร เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2561 วันที่ 24 เมษายน 2561 และวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านเกษตรกรรมตามนโยบาย การตลาดนำการผลิตเกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อนงานทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดนำไปปฏิบัติ ดังนี้

4.1) ระดับกระทรวง การกำหนดภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงาน ขอให้พิจารณา จัดกลุ่มงานและมอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการระดับกรม รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับภารกิจงานในพื้นที่ เพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานอำนวยการและสนับสนุนการทำงานในระดับพื้นที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้พิจารณาแบ่งหน่วยงานและบุคลากรในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็น 2 กลุ่มงาน คือ

4.1.1) การวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และรายงานสถานการณ์การผลิตทางการเกษตรให้มอบหมายกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กรมวิชาการเกษตร ฯลฯ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่อำนวยการ วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และรายงาน สถานการณ์การผลิต(Supply) ของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการ (Demand) ของตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ

4.1.2) การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้มอบหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ แนวโน้มราคาและความต้องการสินค้าเกษตรของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กลุ่มสานพลังประชารัฐ หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ค้าสินค้าเกษตรหรืออาหารเกษตร เพื่อประสานการเจรจาการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรและหรือกลุ่มเกษตรกรโดยตรงในราคาที่เป็นธรรม โดยมอบหมายสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยรวบรวมรายชื่อภาคเอกชน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์แนวโน้มราคาและความต้องการสินค้าเกษตรของตลาดทั้งในและต่างประเทศ (Demand) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประสานความร่วมมือการเป็น แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร และมอบหมายสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิเคราะห์ และคาดการณ์สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตร และจัดส่งข้อมูลปริมาณ

4.1.3) ให้สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศจัดทำข้อมูลความต้องการและสถานการณ์สินค้าเกษตรในต่างประเทศและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรในต่างประเทศ และ

ดำเนินการเชื่อมโยง/ขยายตลาดสินค้าเกษตร พร้อมทั้งประสานทูตพาณิชย์ในการส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรในต่างประเทศ

4.1.4) มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกเขต ได้ไปแนะนำและติดตาม (coaching & monitoring) การดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ปาล์มน้ำมัน

4.1.5) ขอให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหัวหน้าส่วนราชการดำเนินการวางแผนเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในพื้นที่ต่าง ๆ และพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ พร้อมระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกิจและหน้าที่นั้น ๆ โดยขอให้คณะทำงานในระดับจังหวัด และกลุ่มงานในระดับส่วนกลาง รายงานความก้าวหน้าและสถานการณ์การผลิตและการตลาดในส่วนที่รับผิดชอบต่อปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และขอให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดรูปแบบการรายงานผลและการจัดเก็บข้อมูล และระบบการติดตามรายงานความก้าวหน้า และสถานการณ์การผลิตและการตลาด พร้อมแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและในจังหวัดรับทราบและดำเนินการ เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างทันที่

4.2) ระดับจังหวัดการดำเนินงานของจังหวัดให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานเกษตรจังหวัดนำเรียนแนวทางการทำงานตามภารกิจและบทบาทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาสนับสนุนแนวทางการดำเนินงาน และเพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในจังหวัดได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัด รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการและ/หรือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยให้ใช้คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด (อ.พ.ก.) เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนงานด้านเกษตรกรรมตามนโยบายการตลาดการผลิต ทำหน้าที่บูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ โดยให้พิจารณาภารกิจในการส่งเสริมพัฒนาการผลิต และประสานงานเพื่อจำหน่ายผลผลิตให้แก่เกษตรกร เสนอในการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด (อ.พ.ก.) เพื่อหารือร่วมกันในการจัดกลุ่มงานและมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติในรูปคณะทำงานเฉพาะกิจ (Task Force) ดังนี้

4.2.1) คณะทำงานการประสานงานด้านการตลาดหรือหาแหล่งรับซื้อผลผลิต (Demand Side) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 12 เขต เป็นหน่วยงานหลักในการประสานข้อมูลด้านการตลาดหรือจัดหาแหล่งรับซื้อผลผลิตกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เรือนจำและทัณฑสถาน สถาบันการศึกษา กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด ห้างสรรพสินค้า (Modern Trade) หรือศูนย์กระจายสินค้า(Distribution Center DC) นิคมอุตสาหกรรม และโรงงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการของตลาดสินค้าเกษตรในระดับพื้นที่ และให้มีการประสานงานกับเกษตร

จังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ประมงจังหวัด ในเรื่องข้อมูลปริมาณผลผลิตทางการเกษตรสินค้าเกษตรแต่ละชนิดมีปัญหาในการขายหรือไม่ แม้ไม่มีปัญหาการขาย ก็ควรพิจารณาแหล่งตลาดที่มั่นคง ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องมีข้อมูลสินค้าเกษตรในจังหวัดที่ครบถ้วนชัดเจน (ชนิด ปริมาณผลผลิต และราคา) เพื่อใช้ในการเจรจาเพิ่มช่องทางตลาดให้แก่เกษตรกร เช่น ในกรณีการเชื่อมโยงตลาดกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/โรงพยาบาลทั่วประเทศ รับซื้อผักหรือผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรโดยตรงหรือ ในกรณีที่เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและมีกำลังผลิตมาก ให้แนะนำหรือประสานงานกับภาคเอกชน ให้เข้ามาตั้งโรงงานรับซื้อผลผลิตโรงงานแปรรูป หรือโรงงานอาหารภายในพื้นที่ และประสานงานกับ ธกส. ในพื้นที่เพื่อพิจารณาสนับสนุนเงินทุนกู้ให้กลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ ในจังหวัดที่มีแหล่งรับซื้อสินค้าที่สำคัญ เช่น เขตนิคมอุตสาหกรรม ค่ายทหาร และ โรงงาน โดยเฉพาะ Modern Trade เช่น Big C, Tesco Lotus ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และบางจังหวัดมีศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า (Distribution Center) ควรประสานงานกับหน่วยงานและผู้จัดการห้างร้านต่าง ๆ ในการเป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร โดยอาจทำในรูปแบบ MOU และลงพื้นที่ดูแปลงเพาะปลูกเพื่อสร้างความมั่นใจในการรับซื้อผลผลิตกับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรโดยตรง

4.2.2) คณะทำงานการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตและจัดทำข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานประมงจังหวัดเป็นหน่วยงานหลัก โดยมีโครงการชลประทานจังหวัด สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์/สถานีในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานสนับสนุน ในการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตและการจัดทำข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) โดยจัดทำแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด (Demand Driven) หรือผลิตให้ได้ตามคุณสมบัติที่ผู้รับซื้อกำหนด ให้ครอบคลุมกระบวนการผลิตทางการเกษตร ตั้งแต่การปรับเปลี่ยนแผนการผลิตทางการเกษตรของพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไปใช้พื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนที่เกษตร (Agri-Map) วิธีการทำการเกษตรกรรมที่เหมาะสมเช่น เกษตรปลอดภัย (GAP) เกษตรอินทรีย์ (Organic) รวมทั้งในกรณีที่ผู้ซื้อ/ตลาดต้องการสินค้าเกษตรจำนวนมาก และตกลงทำสัญญาสั่งซื้อระยะยาว อาจสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มทำการเกษตร ในรูปวิสาหกิจเกษตรแปลงใหญ่ (Mega Farm Enterprise) หรือใช้เครื่องจักรกล/เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทำเกษตรแม่นยำเข้ามาใช้ในกลุ่มวิสาหกิจเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

1) ให้เกษตรจังหวัด แนะนำและประสานงานให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสมัยใหม่ (Young Smart Farmers) ที่เป็นบุตรหลานของเกษตรกรในพื้นที่และผ่านการอบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัดแล้ว เข้ามามีบทบาทร่วมในการทำหน้าที่ทั้งฝ่ายส่งเสริมการผลิตและฝ่ายประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับหน่วยงานรัฐหรือ ภาคเอกชนที่เข้ามารับซื้อผลผลิตในพื้นที่ด้วย

2) ให้สหกรณ์จังหวัด ให้การสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง หรือมีผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด ให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเกษตรหรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้มีตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรเข้ามาทำหน้าที่ในการติดต่อขายผลผลิตกับภาคเอกชนโดยตรงแทนหน่วยงานรัฐ ซึ่งจะเป็นการพัฒนากระบวนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้

สอดคล้องหรือสนองตอบต่อนโยบาย“การตลาดนำการผลิต” และนำมาขยายผลหรือต่อยอดโครงการและแผนงานด้านการเกษตรที่สำคัญ ๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเกิดการขยายผลโดยขอให้รายงานสถานการณ์ การผลิตสินค้าเกษตรพร้อมคาดการณ์ปริมาณผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในพื้นที่แต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่อง

3) ให้นำข้อมูลด้านการผลิตและการตลาด (Supply Side และ Demand Side) จากคณะทำงานทั้ง 2 ชุด นำเสนอคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด (อ.พ.ก.) เพื่อใช้ประกอบ การประเมินสถานการณ์และปัญหาการเกษตรของพื้นที่ พิจารณาปรับเปลี่ยนแผนการผลิตทางการเกษตรของพื้นที่การเกษตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยอาจลดพื้นที่ในการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวไปทำการเกษตรแบบผสมผสานหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ หรือลดพื้นที่ในการทำสินค้าเกษตรชนิดเดิมไปผลิตสินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามความต้องการของตลาดเพื่อลดปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด (Over Supply) เช่น ปลูกกล้วยหอม กาแฟ หรือพืชผัก แซมในพื้นที่สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน หรือลดพื้นที่การทำนาปรัง ด้วยการปลูกพืชตระกูลถั่ว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือพืชชนิดอื่นตามความต้องการของตลาด เป็นต้น รวมทั้งควรมีการรวบรวมผลการดำเนินงานและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จจากกรณีตัวอย่างของจังหวัดที่มีการประสานกับโรงพยาบาลในการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปขยายผลดำเนินการในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ ขอให้ทุกหน่วยงานเริ่มปฏิบัติงานตามโครงสร้างการทำงานใหม่ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 เนื่องจากเป็นเดือนมหามงคลของปวงชนชาวไทย โดยจะมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งมีความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง

1.2 นโยบายแปลงใหญ่

1.2.1 เกษตรแปลงใหญ่ คือ วิธีการหนึ่งในการเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของหน่วยผลิตด้วยการคำนวณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด หรืออีกนัยหนึ่งคือการบริหารความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างต้นทุนการผลิตกับปริมาณการผลิต/ขนาดการผลิต เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด(Economies of Scale) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี (พันธุ์พืช ปุ๋ย เครื่องจักรกลทางการเกษตร และเทคโนโลยีสมัยใหม่) การจัดการด้านการตลาดและห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้ง มีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ ดังนี้ คือ

- 1) การเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างกำไร (ประสิทธิภาพ และผลิตภาพที่เพิ่มขึ้น/ผลประกอบการ)
- 2) ความมั่นคงของกิจการและการเติบโต (การขยายกิจการ (ปริมาณและมูลค่า) การพัฒนาผลผลิต/ผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างไม่สิ้นสุด)
- 3) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และคุณค่าทางโภชนาการ)

1.2.2 แนวทางการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

- 1) แนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ
- 2) เป็นที่ปรึกษาและร่วมดำเนินการกับเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา เช่น วิเคราะห์ปริมาณการผลิต/ขนาดการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) เพื่อวางแผนการผลิตและแผนการตลาด โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางรวมทั้ง ส่งเสริม/สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มที่จัดตั้งขึ้น
- 3) ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกร เช่น การแนะนำการบำรุงดินเพื่อการเพาะปลูกจัดหาพันธุ์พืช/สัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่การพัฒนาแหล่งน้ำระบบส่งน้ำเพื่อการทำเกษตรในพื้นที่แปลงใหญ่ การถ่ายทอดองค์ความรู้ ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดการปัจจัยการผลิต การเตรียมดิน การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวตลอดจนการขนส่งผลผลิต เป็นต้น
- 4) จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนเกษตรกรที่เข้าร่วมทำการเกษตรในระบบแปลงใหญ่
- 5) สนับสนุนเทคโนโลยี/เครื่องจักรกล/วิทยาการการเกษตรสมัยใหม่เพื่อใช้บริหารจัดการในพื้นที่แปลงใหญ่
- 6) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลง บริหารจัดการ และบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนเกษตรกรแนะนำ ส่งเสริม รวมทั้ง ติดตาม/ประเมินผลสำเร็จของระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

1.2.3 แนวปฏิบัติของเกษตรกรแปลงใหญ่

- 1) เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ พร้อมทั้งจะพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกัน โดยเข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนา เช่น วิเคราะห์ปริมาณการผลิต/ขนาดการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) เพื่อวางแผนการผลิตและแผนการตลาด การวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายการผลิตและการตลาด การกำหนดการใช้ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า และการกำหนดแผนปฏิบัติการและดำเนินการตามแผน เป็นต้น
- 2) เกษตรกรรวมตัวในรูปแบบกลุ่ม องค์กร วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ
- 3) มีพื้นที่การทำเกษตรกรรมรายสินค้าชนิดเดียวกัน เป็นสินค้าที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและสอดคล้องกับข้อมูล Agri-Map โดยแปลงของเกษตรกรไม่จำเป็นต้องติดต่อกันแต่ควรตั้งอยู่ภายในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน
- 4) เกษตรกรที่เข้าร่วมแปลงใหญ่ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านการจัดการดินและน้ำ และสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาการผลิตและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม/องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการแปลงใหญ่ พร้อมทั้งได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และการบริการต่าง ๆ ตามความต้องการของเกษตรกรจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 กรอบแนวทางการพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- 1) พัฒนาและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) พัฒนาการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ (ลดต้นทุน/เพิ่มผลผลิต)
- 3) ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรในแต่ละแปลงให้มีความเข้มแข็ง
- 4) พัฒนาบริหารจัดการการตลาด/เชื่อมโยงการตลาด
- 5) บริหารจัดการโครงการ/การพัฒนาผู้จัดการแปลง
- 6) เพิ่มคุณภาพ/ได้รับการรับรองคุณภาพ (GAP, เกษตรอินทรีย์ ฯลฯ)
- 7) การเกษตรผสมผสาน/อาชีพเสริมสำหรับครัวเรือน
- 8) จัดระบบการปลูกพืชสำหรับพืชอายุสั้น (เช่นการปลูกพืชใช้น้ำน้อยในฤดูนาปรัง)
- 9) อื่นๆ

การขับเคลื่อนนโยบายตลาดนำการผลิตข้าวสินค้าหลักจังหวัดอำนาจเจริญ

1. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ) พ.ศ. 2561 – 2565 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563)

1.1 เป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัด อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและเกษตรอินทรีย์เพิ่มมูลค่า การท่องเที่ยว เชิงคุณภาพ การค้าชายแดนได้มาตรฐานสากล

1.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัด

- 1.2.1 เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี
- 1.2.2. มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี เป้าหมาย 5 ปี รวมร้อยละ 23
- 1.2.3. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าชายแดน เป้าหมาย ร้อยละ 3.5 ต่อปี
- 1.2.4. ร้อยละของประชากรที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป้าหมาย ร้อยละ 80 ต่อปี
- 1.2.5. ร้อยละของแรงงานที่เข้ารับการพัฒนามืออาชีพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60 ต่อปี
- 1.2.6. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการใช้พลังงานทดแทน เป้าหมาย ร้อยละ 1 ต่อปี
- 1.2.7. ร้อยละของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์ฟื้นฟู ป้องกันและมีสภาพคงอยู่อย่างยั่งยืน เป้าหมาย ร้อยละ 0.20 ต่อปี
- 1.2.8. ร้อยละของจำนวนเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงลดลง เป้าหมาย ร้อยละ 0 ต่อปี

1.3 ประเด็นการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด

- 1.3.1. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การค้าการลงทุน และการท่องเที่ยว
- 1.3.2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม
- 1.3.3. การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 1.3.4. การเสริมสร้างความมั่นคง

2. แผนพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ

แผนพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. 2561 – 2565(ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563)

2.1 เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด เมืองธรรมเกษตร เขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เส้นทางการค้าสู่อาเซียน

2.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

2.2.1. ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเติบโตไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.7 และไม่มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ภายในปี พ.ศ. 2565

2.2.2. ประชาชนจังหวัดอำนาจเจริญมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และคดีอาชญากรรมลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ในทุกตำบล

2.2.3. มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดินและน้ำ ให้เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน สามารถลดค่าชดเชยจากปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และภัยพิบัติทุกประเภทไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ภายในปี พ.ศ. 2565

2.2.4. ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นร้อยละ 100

2.3 ประเด็นการพัฒนาของจังหวัด

2.3.1. การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรปลอดภัย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่า มูลค่า และยกระดับสู่การเป็นเมืองสมุนไพรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2. การพัฒนาสู่เมืองการค้า การบริการ การค้าชายแดน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้ที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

2.3.3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ และพลังงานเพื่อการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ที่สมดุล ยั่งยืน

2.3.4. การพัฒนาคุณภาพสู่สังคมคุณธรรม มั่นคง และสันติสุข มีการบริหารจัดการภาครัฐที่มีธรรมาภิบาล และทันสมัยสรุปผลการพิจารณาแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

3. โครงการพัฒนาข้าวสินเหล็กอินทรีย์เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ระยะที่ 1

จากการที่ประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น เน้นให้มีการทำเกษตรปลอดภัย โดยส่งเสริมและให้ความรู้ สนับสนุนกลไกตลาดเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญที่มีเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เมืองธรรมเกษตร” เป็นพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงไปสู่ประเด็นการพัฒนาจังหวัดที่ 1 คือการพัฒนาการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรปลอดภัย และผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา

จังหวัดเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดอำนาจเจริญ

โดยแนวทางหนึ่งในการดำเนินการคือส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือกใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยมีสินค้าเกษตรทางเลือกใหม่ ได้แก่ ข้าวสินเหล็กอินทรีย์ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ ได้มีการทดลองวิจัยข้าวสินเหล็กที่ปลูกในจังหวัดอำนาจเจริญ ให้ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีผลผลิตต่อไร่ อยู่ที่ 500 กก./ไร่ และพบว่า ข้าวสินเหล็กมีดัชนีน้ำตาลในข้าวต่ำกว่าข้าวพันธุ์อื่นโดยมีค่าใกล้เคียงกับพันธุ์ กข43 แต่ข้าวสินเหล็กกลับมีธาตุเหล็กมากที่สุดเมื่อเทียบกับข้าวพันธุ์อื่นๆ โดยธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกาย เพราะการขาดธาตุเหล็กจะมีผลต่อระดับ Hemoglobin ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ ภายใต้ศูนย์ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AGRITECH AND INNOVATION CENTER : AIC) จึงได้ขับเคลื่อนการปลูกข้าวสินเหล็กโดยขยายจากแปลงทดลองไปสู่การพัฒนาเป็นธุรกิจ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า ขายในตลาด Premium ได้แก่ ห้างในเครือ The Mall Group และ Icon Siam

ปัจจุบันความต้องการ การบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเทศที่มีกำลังซื้อสูง ผู้บริโภคยุคใหม่หันมาให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยมากขึ้น กระแสการเอาใจใส่ต่อสุขอนามัย การให้ความสำคัญต่อการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย อย่างไรก็ตามสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อเหล่านั้น จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จังหวัดอำนาจเจริญโดยมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ ภายใต้ศูนย์ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AGRITECH AND INNOVATION CENTER : AIC) มีงานวิจัยที่สามารถต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่จังหวัดอำนาจเจริญ ดังนี้ 1) เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวเปลือกเพิ่มมากขึ้น เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และ 2) แก้ไขปัญหาเด็กในจังหวัดอำนาจเจริญที่ขาดธาตุเหล็ก

3.1 ข้าวสินเหล็กในบริบทของจังหวัดอำนาจเจริญ

3.1.1 ที่มาของข้าวสินเหล็กอำนาจเจริญ

จากการที่ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ โดย หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ได้มีการทดลองวิจัยเรื่องข้าวสินเหล็กที่ปลูกในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อปี ๒๕๖๑ เนื่องจากพบว่าจังหวัดอำนาจเจริญเป็นจังหวัดที่มีอัตราผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานเป็นจำนวนมาก โดยมีอัตราผู้ป่วยในโรคเบาหวานมากเป็น อันดับที่ 2 รองจากจังหวัดยโสธร ในเขตสุขภาพที่ 10 และยังมีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี โดยส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุหนึ่งของโรคเบาหวานคือพฤติกรรมการบริโภคโดยทั่วไปคนส่วนใหญ่มีความนิยมบริโภคข้าวขาว ข้าวขาวส่วนใหญ่มีคาร์โบไฮเดรตในสัดส่วนที่สูงจึงทำให้มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน จากผลการวิจัยพบว่าข้าวสินเหล็กที่ปลูกในจังหวัดอำนาจเจริญ ให้ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีผลผลิตต่อไร่ อยู่ที่ 500 กก./ไร่ มากกว่าข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่มีผลผลิตต่อไร่ อยู่ที่ 350 กก./ไร่ และพบว่า ข้าวสินเหล็กมีดัชนีน้ำตาลในข้าวต่ำกว่าข้าวพันธุ์อื่นโดยมีค่าใกล้เคียงกับพันธุ์ กข43 แต่ข้าวสินเหล็กกลับมีธาตุเหล็กมากที่สุดเมื่อเทียบกับข้าวพันธุ์อื่นๆ โดยธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกาย เพราะการขาดธาตุเหล็กจะมีผลต่อระดับ Hemoglobin ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ จึง

ได้ขับเคลื่อนการปลูกข้าวสินเหล็กโดยขยายจากแปลงทดลองไปสู่การพัฒนาเป็นธุรกิจ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า ขายในตลาด Premium ได้แก่ ห้างในเครือ The Mall Group และ Icon Siam โดยจำหน่ายในราคา 250 บาท/กก. ทั้งนี้ผลการต่อยอดงานวิจัยดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1.เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายข้าวเปลือก 7-12 บาท/กก.

2.แก้ไขปัญหาเด็กในจังหวัดอำนาจเจริญที่ขาดธาตุเหล็ก ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 10 ของเด็ก

ทั้งหมด

3.เป็นองค์ความรู้ให้แก่นักศึกษา หลักสูตร วท.บ. (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญและบุคคลทั่วไปในการนำงานวิจัยไปต่อยอดธุรกิจเพื่อสร้างรายได้ ระยะเวลาการดำเนินการ ธันวาคม 2562 – ปัจจุบัน

3.1.2 ผลการทดสอบข้าวสินเหล็กจังหวัดอำนาจเจริญจากการนำตัวอย่างข้าวสินเหล็กอินทรีย์ที่ปลูกในจังหวัดอำนาจเจริญไปทดสอบที่ สถาบันอาหาร (National Food Institute) พบว่ามีธาตุเหล็ก 31.63 mg/kg และธาตุสังกะสี 24.90 mg/kg ทั้งนี้มีธาตุเหล็กสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป เนื่องจากแร่ธาตุในดินของจังหวัดอำนาจเจริญ ในอนาคตข้าวสินเหล็กในอำนาจเจริญจะถูกพัฒนาเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยง (Links) ระหว่างปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ธรรมชาติและมนุษย์ กล่าวคือ ชุมชนได้อาศัยลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ หรือวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่ มาใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าในท้องถิ่นของตนขึ้นมา ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่มาจากพื้นที่ดังกล่าว คุณลักษณะพิเศษนี้อาจหมายถึง คุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะเฉพาะอื่นๆที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ

2008 Soi Arun Amarin 36,
Arun Amarin Rd.,
Bangyee Khan, Bangkok,
Bangkok 10700 Thailand
Tel : +66(0) 2422 8558
Fax : +66(0) 2422 8558
2008 ซอยอรุณอมรินทร์ 36
ถนนอรุณอมรินทร์
แขวงบางยี่สิบ เขตบางเขน
กรุงเทพฯ 10700 ประเทศไทย
โทร. +66(0) 2422 8558
แฟกซ์ +66(0) 2422 8558

Test Report

Report no.: 2004907-001-01
Client: คุณเลงกรณ พลบุตร (ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
 3 ถ.ราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
Operation no.: 2004907-001
Sample description: ข้าวกล้องสีนเหล็กอินทรีย์ (VINTAGE FARM)
Sample condition: packed in 1 plastic bag(s), normal condition
Date received: 21 September 2020
Date tested: 21 - 24 September 2020

Page 1 of 1

Test item(s)	Test method	Acc.	Unit	Result	LOD	LOQ	DL
Iron (Fe)	In-house method T9152 based on AOAC (2019) 984.27	DMSc	mg/kg	31.63	0.13	1.88	-
Total Sugars	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	-	-	-
Fructose	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	0.50	-	-
Glucose	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	0.50	-	-
Lactose	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	0.50	-	-
Maltose	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	0.50	-	-
Sucrose	In-house method T997 based on AOAC (2019) 982.14	NA	g/100 g	Not Detected	0.50	-	-

Remark : Acc. = ISO/IEC 17025 Accredited
 NA = Non Accredited
 LOD = Limit of Detection
 LOQ = Limit of Quantitation
 DL = Detection limit of instrument

Approved by

Miss Rungkan Nuandang
 Responsible for the Technical management Team
 24 September 2020

This report is certified only on the sample tested and the results apply to the sample as received.

This report shall not be reproduced except in full, without approval of the NFI.

Accreditation No. 1005/42

2008 Soi Arun Ammarin 36,
Arun Ammarin Rd.,
Bangyee Khan, Bangkok,
Bangkok 10700 Thailand
Tel. : +66(0) 2422 8688
Fax : +66(0) 2422 8558

2008 ซอยอรุณอมรินทร์ 36
ถนนอรุณอมรินทร์
แขวงบางยี่สิบ เขตบางกอก
กรุงเทพฯ 10700 ประเทศไทย
โทร. +66(0) 2422 8688
แฟกซ์ +66(0) 2422 8558

Test Report

Report no.: 2005044-001-01
Client: คุณเองกรณ์ พลบุตร (ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
 3 ถ.ราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
Operation no.: 2005044-001
Sample description: ข้าวกล้องสีนเหล็กอินทรีย์ (VINTAGE FARM)
Sample condition: packed in 1 plastic bag(s), normal condition
Date received: 30 September 2020
Date tested: 30 September - 6 October 2020

Page 4 of 4

Test item(s)	Test method	Acc.	Unit	Result	LOD	LOQ	DL
3. Cypermethrin			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
4. Deltamethrin			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
5. Fenvalerate			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
6. Permethrin			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
Pesticides : Carbamate group							
1. Aldicarb			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
2. Aldicarb sulfone			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
3. Carbaryl			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
4. Carbofuran			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
5. 3-Hydroxycarbofuran			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
6. Methiocarb			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
7. Methomyl			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
8. Oxamyl			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
9. Promecarb			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
10. Propoxur			mg/kg	Not Detected	0.005	0.01	-
Zinc (Zn)	In-house method T9152 based on AOAC (2019) 984.27	DMSc	mg/kg	24.90	0.04	0.73	-

Remark : Acc. = ISO/IEC 17025 Accredited
 NA = Non Accredited
 LOD = Limit of Detection
 LOQ = Limit of Quantitation
 DL = Detection limit of instrument

Approved by

Mrs. Mayuree Leelavachirapas
 Responsible for the Technical management Team
 7 October, 2020

This report is certified only on the sample tested and the results apply to the sample as received.

This report shall not be reproduced except in full, without approval of the NFI.

3.1.3 แนวทางด้าน การตลาดข้าวสินเหล็กภายใต้กิจกรรมของศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AGRITECH AND INNOVATION CENTER : AIC)

แนวทางพัฒนา

ต้นทาง

๑. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ดินน้ำ และพันธุ์ เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่
๒. พัฒนางานวิจัยข้าวสินเหล็กกรณีศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ

กลางทาง

1. ใช้เทคโนโลยี เครื่องอบลดความชื้น โดยวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ
2. ส่งเสริมใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) ในการเกษตร ได้แก่ระบบ Sensorization
3. ใช้เทคโนโลยี Drone ในการสำรวจ และฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์
4. พัฒนารูปแบบการผลิต คัดแยก บรรจุ วิจัยคุณภาพผลิตภัณฑ์
5. ดำเนินการ ตรวจสอบ/รับรองผลผลิตให้ได้มาตรฐาน
6. จัดทำฐานข้อมูลข้าวสินเหล็ก (Big Data)
7. เพิ่มมูลค่าการเกษตร เช่น การแปรรูป เชื่อมโยงการท่องเที่ยว และพัฒนาเมนูข้าวสินเหล็กอินทรีย์

ปลายทาง

๑. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภคผู้รักสุขภาพ
๒. สร้างช่องทาง การตลาดใหม่ๆ ทั้ง Online และ Offline

3.1.4 สถานการณ์การผลิตและการตลาด ปัจจุบันปริมาณข้าวสินเหล็กอินทรีย์ในตลาดกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพยังไม่เพียงพอ โดยจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ปลูกข้าวสินเหล็กอินทรีย์ ประมาณ 100 ไร่ มีปริมาณผลผลิตรวม 50 ตัน/ปี จำหน่ายข้าวเปลือกในราคาประกันที่ 28 บาท/กิโลกรัม มีมูลค่าประมาณ 1,400,000 บาท โดยมาตรฐานที่รับซื้อต้องมีใบรับรอง Organic จึงจะสามารถขายได้ในราคาดังกล่าว

ข้อมูลข้าวสินเหล็ก

1. ข้อมูลทั่วไปข้าวสินเหล็ก

ข้าวสินเหล็ก เป็นข้าวเจ้าสีขาวย มีกลิ่นหอม มีคุณสมบัติเด่นที่มีธาตุเหล็กสูง และเป็นข้าวหอมดชนีน้ำตาลต่ำ ข้าวสินเหล็กเป็นข้าวไทยที่ถูกพัฒนาพันธุ์ขึ้นมาใหม่ เป็นผลงานวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์ข้าว โดย รศ.ดร.อภิชาติ วรรณวิจิตร ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน จ.นครปฐม ข้าวสินเหล็ก ได้จากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิล(พันธุ์พ่อ) ของศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับ ข้าวขาวดอกมะลิ 105(พันธุ์แม่) ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวของสถาบันวิจัยข้าว กรมวิชาการเกษตร ได้ข้าวลูกผสมลักษณะเป็นข้าวเจ้าสีขาวยที่มีกลิ่นหอม รูปร่างเมล็ดเรียวยาว ไม่วิ่ต่อช่วงแสง ปลูกได้ตลอดทั้งปี มีความต้านทานต่อโรคไหม้เป็นข้าวหอมนุ่มที่มีธาตุเหล็กสูง ดัชนีน้ำตาล ต่ำ-ปานกลาง เมื่อนำมาทดลองบริโภคในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน พบว่าการบริโภคข้าวกล้องสินเหล็ก ช่วยลดปัญหาเบาหวานได้ ทำให้สภาวะดีต่อ อินซูลินลดลงและการทำงานของตับอ่อนดีขึ้น รวมทั้งทำให้ค่าเฉลี่ยของไตรกลีเซอไรด์ลดลง มีใยอาหารมากกว่าข้าวขัดสีแล้ว มีวิตามินบี 1 และเป็นข้าวที่มีปริมาณธาตุเหล็กในเมล็ดสูง ข้าวพันธุ์นี้ได้ผ่านการประเมินคุณสมบัติความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็ก ทั้งในระดับห้องปฏิบัติการและในมนุษย์ โดยพบว่าการส่งเสริมการบริโภคข้าวสินเหล็กในเด็กนักเรียนที่มีภาวะพร่องธาตุเหล็ก ทำให้ระดับ hemoglobin มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2. ลักษณะประจำพันธุ์

ความสูง	148 ซม.
อายุเก็บเกี่ยว	120 วัน
ผลผลิต	600-800 กก./ไร่
% ข้าวกล้อง (brown rice)	76%
% ต้นข้าวหรือข้าวเต็มเมล็ด (head rice)	50%
ความยาวของเมล็ดข้าวเปลือก 11 ม.ม. ข้าวกล้อง 7.6 ม.ม. ข้าวขัด 7.0 ม.ม.	

3.คุณสมบัติทางโภชนาการของข้าวกล้อง

ปริมาณ Amylose	16.5 %
อุณหภูมิแป้งสุก	70-74 องศา
ธาตุเหล็ก	15-21 mg/kg

4.ความเป็นประโยชน์ของข้าวสาลีเหล็ก

ข้าวกล้อง	7.19	ng Ferritin/mg-cell protein
ข้าวขัด	8.30	ng Ferritin/mg-cell protein
ธาตุสังกะสี	26.9	mg/kg
Omega-3	22.4	mg/100g
Gamma oryzanol	372	ug/g
วิตามิน อี	680	ug/100g
โฟเลต	20.35	ug/100g
ดัชนีน้ำตาล	58	%

5. สรุปประโยชน์ของข้าวสาลีเหล็ก

1. ช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้ดีขึ้น
2. สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตและการเพิ่มจำนวนของเซลล์มะเร็ง
3. ไม่ก่อให้เกิดอาการแพ้ และอุดมด้วยวิตามินบี ช่วยรักษาภูมิแพ้
4. มีธาตุเหล็กในเมล็ดข้าวสูง การบริโภคข้าวสาลีเหล็กในเด็กที่มีภาวะพร่องธาตุเหล็ก ทำให้ระดับhemoglobin มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
5. มีใยอาหาร วิตามินกับธาตุเหล็ก มากกว่าข้าวขัด โดยเฉพาะวิตามินบี 1 ซึ่งช่วยป้องกันโรคเหน็บชา

ข้อมูลทั่วไป

1. ลักษณะภูมิศาสตร์

1.1 ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดในตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 30 ลิปดาเหนือ ถึง 16 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 องศา 15 ลิปดาตะวันออก ถึง 105 องศา ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯโดยรถยนต์ประมาณ 586 กิโลเมตร แยกออกจากจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2536 มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 2,057,496 ไร่ หรือ 3,291.99 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

รูปที่ 1 แผนที่ แสดงอาณาเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดเขตจังหวัดยโสธร

ที่อำเภอเลิงนกทา และ
จังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดเขตประเทศ

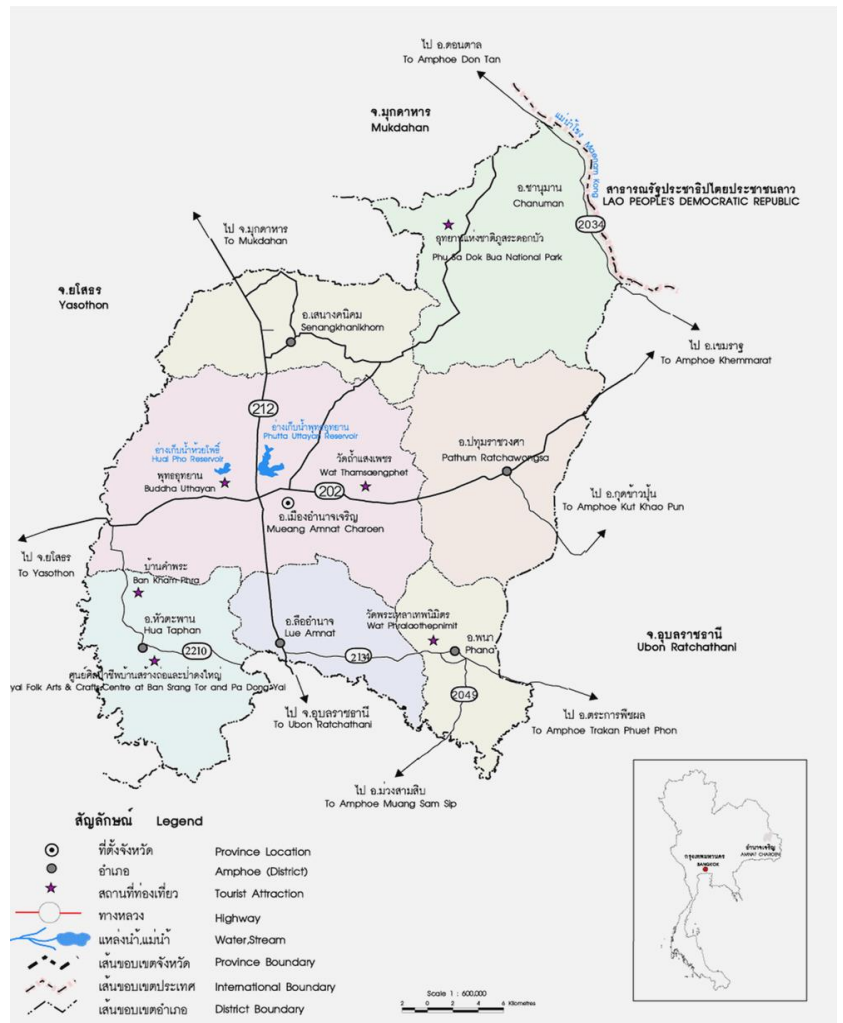
สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ตามแนวฝั่ง
แม่น้ำโขงด้านอำเภอนามูน
เป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร
และจังหวัดอุบลราชธานีที่
อำเภอเขมราฐ อำเภอกุด
ข้าวปุ้น และอำเภอตระการ
พืชผล

ทิศตะวันตก ติดเขตจังหวัดยโสธร

ที่อำเภอป่าดิว และอำเภอ
เลิงนกทา

ทิศใต้ ติดเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ที่อำเภอม่วงสามสิบ

2. สภาพพื้นที่

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นที่ลุ่มและมีเนินเขาเตี้ย ๆ ทอดยาวไปจรดจังหวัดอุบลราชธานี ในเขตพื้นที่อำเภอชานุมานลักษณะของดินเป็นดินร่วนทราย มีดินลูกรังบางส่วนมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันระหว่างไทยกับ สปป.ลาว พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 227 ฟุต (หรือประมาณ 68 เมตร) และสามารถแบ่งลักษณะลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอำนาจเจริญ ออกได้ดังนี้

2.1.1 บริเวณที่ราบสูง ลักษณะพื้นที่เป็นที่สูง บางส่วนเป็นลูกคลื่นลอนตื้นหรือเนินเขาเตี้ย ๆ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอชานุมาน และอำเภอเสนางคนิคม

2.1.2 บริเวณที่ราบ มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนตื้น เป็นแนวยาวตามทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกอยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอ พนา อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอหัวตะพาน และอำเภอสิรินธร

2.2 ลักษณะภูมิสัณฐาน

จังหวัดอำนาจเจริญมีลักษณะภูมิสัณฐานแบ่งออกได้โดยสังเขป ดังนี้คือ

2.2.1 บริเวณที่เป็นสันดินริมน้ำ (River Levee) เกิดจากตะกอนลำน้ำที่พัดพามาทับถม สภาพพื้นที่ เป็นเนินสันดิน พบบริเวณสันดินริมฝั่งแม่น้ำโขง คืออำเภอชานุมาน และบางบริเวณสันดินริมฝั่งลำน้ำเซบายได้แก่อำเภอหัวตะพาน

2.2.2 บริเวณที่เป็นแอ่ง (Depression) หรือที่ราบต่ำหลังแม่น้ำ (Back Swamp) เกิดจากการกระทำของขบวนการน้ำ พบบางแห่งในบริเวณลำเซบายของอำเภอหัวตะพานจะมีน้ำแช่ขังนานในฤดูฝน

2.2.3 บริเวณที่เป็นแบบลานตะพักน้ำ (Terrace) ที่เกิดจากการกระทำของขบวนการของน้ำมานานมาแล้ว ประกอบด้วยบริเวณที่เป็นลานตะพักน้ำระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ลักษณะพื้นที่มีทั้งเป็นแบบที่ราบแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลูกคลื่นลอนชัน จะอยู่ถัดจากบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงขึ้นมาพื้นที่เหล่านี้จะพบได้ทั่วไปของจังหวัด บางแห่งใช้สำหรับ ทำนา บางแห่งใช้สำหรับปลูกพืชไร่

3 ลักษณะดิน

3.1 ลักษณะดินในจังหวัดอำนาจเจริญสามารถแบ่งดินออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ดังนี้

3.1.1. กลุ่มดินไร่ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ของจังหวัด สามารถแยกกลุ่มดินได้ดังนี้

- กลุ่มดินทั่วไป พบในพื้นที่ อ.ชานุมาน
- กลุ่มดินไร่ตื้น พบในพื้นที่ อ.ชานุมาน
- กลุ่มดินไร่ทราย พบในพื้นที่ อ.เมือง และ อ.พนา

3.1.2. กลุ่มดินไร่ทั่วไปคละกับดินนาทั่วไป พบในเขตอ.เมือง อ.หัวตะพาน และ อ.เสนางคนิคม

3.1.3. กลุ่มพื้นที่สูงและภูเขา พบใน อ.ชานุมาน

3.1.4. กลุ่มดินเค็ม ดินเค็มน้อย พบใน อ.หัวตะพาน และ อ.พนา ส่วนดินเค็มจัด พบใน อ.เมือง และ อ.ลืออำนาจ

3.2 ความเหมาะสมและข้อจำกัดของดินสำหรับการปลูกพืชในช่วงฤดูเพาะปลูก สามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 5 มีเนื้อที่ประมาณ 54,417 ไร่ หรือ 2.754 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
2. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื้อดินแน่นที่บหรือค่อนข้างเป็นทราย ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 15 กลุ่มชุดดินที่ 18 และกลุ่มชุดดินที่ 22 มีเนื้อที่ประมาณ 129,282 ไร่ หรือ 6.543 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
3. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ดอน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และ/หรือเนื้อดินเป็นทราย อาจขาดแคลนน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วง ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 15hi กลุ่มชุดดินที่ 16hi กลุ่มชุดดินที่ 17hiB กลุ่มชุดดินที่ 18hi กลุ่มชุดดินที่ 18hiB กลุ่มชุดดินที่ 19hi กลุ่มชุดดินที่ 19hiB กลุ่มชุดดินที่ 22hi กลุ่มชุดดินที่ 22hiB กลุ่มชุดดินที่ 24hi และกลุ่มชุดดินที่ 24hiB มีเนื้อที่ประมาณ 708,138 ไร่ หรือ 35.842 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
4. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 33B มีเนื้อที่ประมาณ 2,682 ไร่ หรือ 0.136 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
5. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 35B กลุ่มชุดดินที่ 36B กลุ่มชุดดินที่ 37B กลุ่มชุดดินที่ 38B กลุ่มชุดดินที่ 40B และกลุ่มชุดดินที่ 40C มีเนื้อที่ประมาณ 648,360 ไร่ หรือ 32.815 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
6. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื้อดินเป็นทรายจัด ได้แก่กลุ่มชุดดินที่ 41B และกลุ่มชุดดินที่ 44B มีเนื้อที่ประมาณ 288,319 ไร่ หรือ 14.592 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
7. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว หรือปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ แต่มีข้อจำกัดคือเป็นดินตื้น พบชั้นเศษหินก้อนกรวดหรือหินพื้น ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 47C และกลุ่มชุดดินที่ 49B มีเนื้อที่ประมาณ 8,348 ไร่ หรือ 0.422 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
8. ดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่มีหินพื้นโคล่ปะปน มีก้อนหิน เศษหิน ปะปนมาก ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 61C และกลุ่มชุดดินที่ 61D มีเนื้อที่ประมาณ 2,232 ไร่ หรือ 0.113 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด
9. ดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่มีหินพื้นโคล่ปะปน มีก้อนหิน เศษหิน ปะปนมาก และมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 62 มีเนื้อที่ประมาณ 38,603 ไร่ หรือ 1.954 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

10. หน่วยแผนที่ดินเบ็ดเตล็ด เป็นหน่วยของแผนที่ที่ได้แยกออกจากพื้นที่ดินที่มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์หรือบริเวณที่ไม่เป็นดินตามธรรมชาติ ได้แก่ ที่ดินเติมไปด้วยก้อนหิน(RL) พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัย (U) และพื้นที่น้ำ(W) มีเนื้อที่ประมาณ 95,399 ไร่ หรือ 4.829 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

3.3 ปัญหาดินและแนวทางการจัดการ

3.3.1 ปัญหาเรื่องดิน

1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

ทรัพยากรดินโดยทั่วไปของจังหวัดอำนาจเจริญ เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินที่เป็นดินทรายหรือตะกอนเนื้อหยาบ วัตถุดิบกำเนิดดินเหล่านี้มีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ เนื้อดินเป็นดินปนทรายหรือดินทราย มีความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารต่ำและถูกชะพาลงไปในดินชั้นล่างหรือออกไปจากพื้นที่ได้ง่าย ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 15, 15hi, 16hi, 17hiB, 18, 18hi, 18hiB, 19hi, 19hiB, 22hi, 22hiB, 22, 35B, 36B, 37B, 40B, 40C, 56C มีเนื้อที่ประมาณ 1,443,059 ไร่ หรือ 73.037 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

แนวทางแก้ไข การใช้ประโยชน์พื้นที่ดินบริเวณนี้ ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก อัตรา 1-4 ตันต่อไร่ ปุ๋ยคอก อัตรา 1-2 ตันต่อไร่หรือปุ๋ยพืชสด อัตราเมล็ดพันธ์ 5-10 กก.ต่อไร่ร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อช่วยปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตและรักษาความสามารถในการผลิตของดินไม่ให้เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืน

2) เป็นดินทรายจัด

ดินทรายจัดจะมีความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารของดินต่ำถึงต่ำมาก ธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูญเสียไปในดินชั้นล่างหรือออกไปนอกพื้นที่ได้ง่าย เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตกดินง่ายต่อการกร่อนทำให้เกิดเป็นร่องลึกและกว้าง ขาดแคลนน้ำ ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 24, 24hiB, 41B, 44B มีเนื้อที่ประมาณ 347,405 ไร่ หรือ 17.583 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

แนวทางแก้ไข การใช้ประโยชน์ของพื้นที่บริเวณนี้ ควรเลือกชนิดพืชที่ศักยภาพเหมาะสมมาใช้ปลูก เพื่อลดต้นทุนในการผลิต มีการปรับปรุงบำรุงดินร่วมกับมีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปุ๋ยหมัก อัตรา 1-4 ตันต่อไร่ ปุ๋ยคอก อัตรา 1-2 ตันต่อไร่ หรือปุ๋ยพืชสด อัตราเมล็ดพันธ์ 5-10 กก.ต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี และใช้วัสดุคลุมดิน ทำคันดิน ปลูกหญ้าแฝกหรือปลูกพืชเป็นแถบสลับ พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่พืชขาดแคลนน้ำ การใช้ปุ๋ยเคมีควรใช้ที่ละน้อยแต่บ่อยครั้ง เพื่อลดการสูญเสียธาตุอาหารลงไปในชั้นดินล่างก่อนที่พืชจะนำไปใช้ได้หรือสูญเสียออกไปจากพื้นที่ เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตก

3) ดินตื้น

ดินตื้นถึงชั้นลูกรัง เศษหิน ก้อนหินปะปนอยู่ในเนื้อดินตั้งแต่ 35 เพอร์เซ็นต์ หรือมากกว่าโดยปริมาตรภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดิน หรือมีชั้นหินพื้นตื้นกว่า 50 เซนติเมตรจากผิวดิน ดินตื้นจะเป็นอุปสรรคต่อการขนถ่ายของรากพืชลงไปหาอาหาร นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เป็นดินน้อย ทำให้มีความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและอุ้มน้ำต่ำมาก พืชจะขาดน้ำและทำให้เหี่ยวเฉาไวกว่าพื้นที่อื่น ได้แก่

กลุ่มชุดดินที่ 25hi, 25hiB, 47C, 49B มีเนื้อที่ประมาณ 31,697 ไร่ หรือ 1.604 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

แนวทางการแก้ไข เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและไม่มีเศษหินหรือก้อนหินอยู่บริเวณหน้าดินมาก เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการเกษตรกรรมและการดูแลรักษา โดยทำการเกษตรแบบวนเกษตรหรือแบบผสมผสาน ไม่ทำลายไม้พื้นล่าง ขุดหลุมปลูก พร้อมปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักอัตรา 25-50 กก.ต่อหลุม หรือปุ๋ยคอกอัตรา 10-20 กก.ต่อหลุมร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ใช้วัสดุคลุมดินหรือปลูกหญ้าแฝก เพื่อรักษาความชื้นและลดการกร่อนของดิน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ฝนทิ้งชวงนานหรือพืชขาดน้ำ สำหรับในพื้นที่ที่มีหินกระจายอยู่บนดินมาก ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยเพาะพันธุ์ของสัตว์ป่า เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สำหรับในพื้นที่เสื่อมโทรม ควรฟื้นฟูให้กลับมาเป็นป่าหรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

4) การกร่อนของดิน

บางบริเวณ มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นถึงเป็นเนินเขาและมีเนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ทำให้ง่ายต่อการถูกกร่อนจากแรงกระแทกของเม็ดฝนและถูกพัดพาโดยน้ำที่ไหลบ่าผ่านผิวดิน ทำให้เกิดเป็นร่องกว้าง ทำความเสียหายกับพืชที่ปลูกและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการที่ดินและการไถพรวน

แนวทางการแก้ไข การใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณนี้ ควรมีการไถพรวนให้น้อยที่สุดและไถขวางความลาดชัน ปรับปรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสดร่วมกับปุ๋ยเคมี มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ใช้วัสดุคลุมดิน ทำคันดิน ปลูกหญ้าแฝกหรือปลูกพืชเป็นแถบสลับ ในพื้นที่ที่เป็นร่องที่เกิดจากการกร่อน ควรไถกลับและปรับปรุงดินพร้อมเปลี่ยนทางเดินของน้ำไหลบ่า เพื่อไม่ให้เกิดการกร่อนซ้ำในพื้นที่เดิม

5) พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงหรือพื้นที่ภูเขา

พื้นที่ที่มีความลาดชัน มากกว่า 35 เพอร์เซ็นต์หรือเป็นพื้นที่ภูเขา ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม เนื่องจากยากต่อการจัดการดูแลรักษา ใช้มาตรการพิเศษในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงมาก และยังเป็นการทำลายระบบนิเวศน์ของป่าอีกด้วย ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 62 มีเนื้อที่ประมาณ 38,603 ไร่ หรือ 1.954 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

แนวทางการแก้ไข ควรรักษาไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์ป่า เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ถ้ามีความจำเป็นต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ควรมีการสำรวจดินและเลือกใช้พืชที่มีศักยภาพในการเกษตรที่เป็นดินลึกและความลาดชันไม่สูงมากนัก โดยทำการเกษตรแบบวนเกษตรและมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

6) หินพื้นโคล

พื้นที่หินพื้นโคลเป็นพื้นที่ที่มีหินพื้นโคลกระจายอยู่ทั่วไปบนผิวดินมากกว่า 90 เพอร์เซ็นต์ของพื้นที่ผิวดิน พื้นที่บริเวณนี้ไม่เหมาะสมทางด้านเกษตรกรรม ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติหรือปลูกสวนป่า

ดินที่มีปัญหา

ผลการสำรวจ ของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าดินที่มี ปัญหาทางด้านการเกษตรมีดังนี้ พื้นที่ดินเค็ม พื้นที่ดิน
ลูกรัง พื้นที่ดินตื้น พื้นที่ดินเสื่อมโทรม

จังหวัดอำนาจเจริญ มีดินเค็มกระจายกระจายในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ เมือง ลืออำนาจ หัวตะพาน
และพนา เป็นพื้นที่รวมประมาณ 338,480 ไร่ ตามลำดับดังนี้

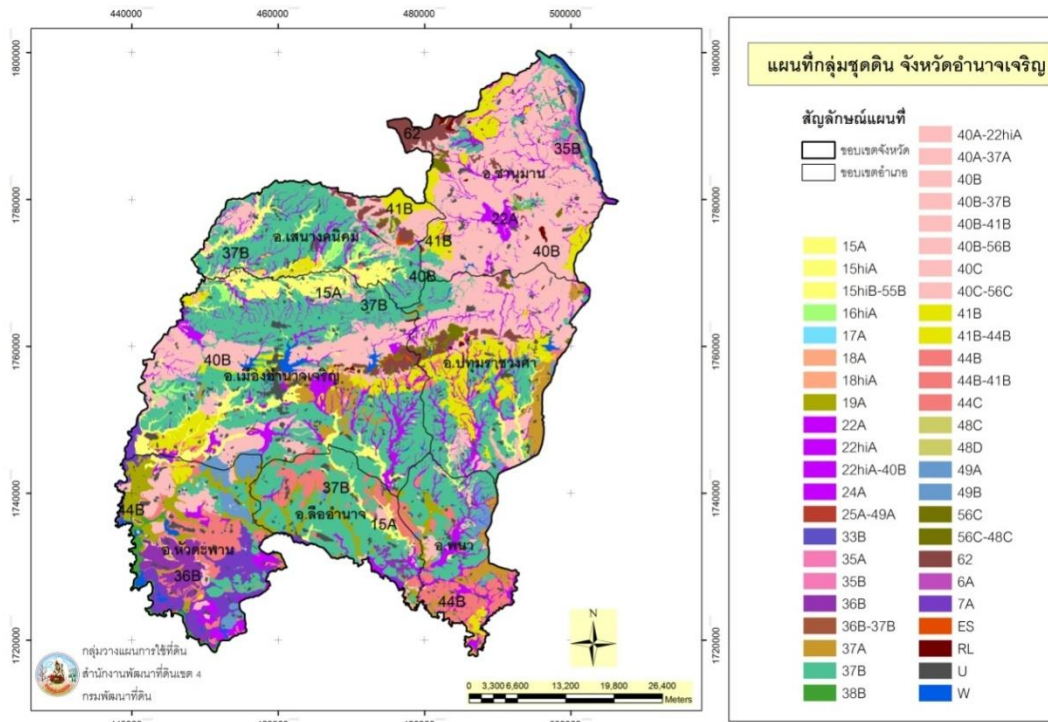
1. อำเภอเมือง และลืออำนาจ มีพื้นที่ดินเค็มมากที่สุด ดังนี้
 - อำเภอเมือง ประมาณ 8,750 ไร่
 - อำเภอลืออำนาจ ประมาณ 6,418 ไร่
2. อำเภอหัวตะพาน และพนา มีพื้นที่ดินเค็มระดับปานกลาง ดังนี้
 - อำเภอหัวตะพาน ประมาณ 1,300 ไร่
 - อำเภอพนา ประมาณ 640 ไร่

ตารางที่ 1 พื้นที่ดินเค็มในจังหวัดอำนาจเจริญ

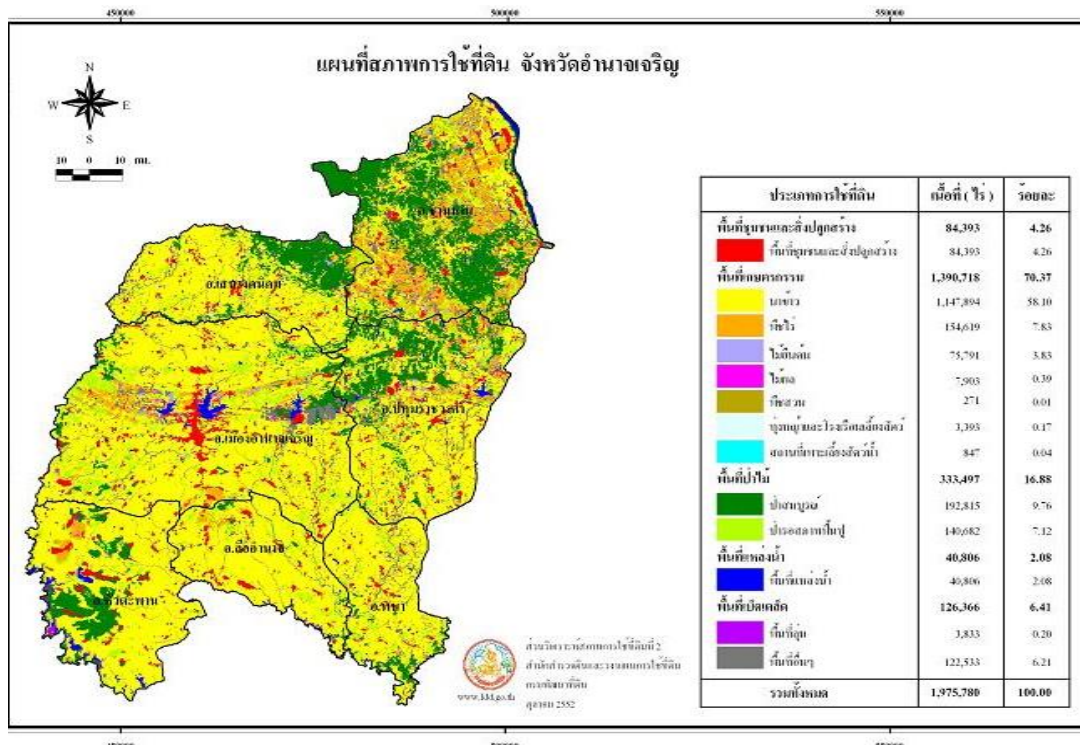
ที่	อำเภอ	จำนวนพื้นที่ดินเค็ม น้อย / ไร่ (ตำบล)	จำนวนพื้นที่ดิน เค็มปานกลาง / ไร่ (ตำบล)	จำนวนพื้นที่ดิน เค็มมาก / ไร่ (ตำบล)	ศักยภาพของดินเค็ม
1	ลืออำนาจ	19,142 ไร่ ต.ไร่สี,ต.ดงบัง ต.ดงมะยาง ต.เปือย,ต.อำนาจ	1,870 ไร่ ต.ดงมะยาง ต.ลืออำนาจ	6,418 ไร่ ต. ดงมะยาง	1. การขุดน้ำใต้ผิวดิน ในระยะ 20 เมตร เป็นระยะชั้น เกลือ น้ำใต้ผิวดินจะเป็น น้ำเค็ม 2. ถ้าในระยะ 3-5 เมตร น้ำใต้ผิวดิน จะสามารถใช้ได้แต่ไม่ มีน้ำในฤดูแล้ง
2	เมือง	75,500 ไร่ ต.หนองมะแซว ต.นาจิก,ต.ดอนเมย ต.บุง(บางส่วน)	360 ไร่ ต.ไก่อ่า ต.หนองมะแซว ต.นาจิก	8,750 ไร่ ต.บุง, ต.นาจิก ต.หนองมะแซว ต.ดอนเมย	
3	หัวตะพาน	104,500 ไร่ ต.รัตนวาริ,ต.หัว ตะพานต.หนองแก้ว, ต. เค็งใหญ่ ต.โพนเมืองน้อย	1,300 ไร่ ต.รัตนวาริ	-	
4	พนา	120,000 ไร่ ต.ไม้กลอน,ต.จานลาน ต.พนา	640 ไร่ ต.ไม้กลอน ต.จานลาน		

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

รูปที่ 2 แผนที่กลุ่มชุดดิน จังหวัดอำนาจเจริญ

รูปที่ 3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน จังหวัดอำนาจเจริญ

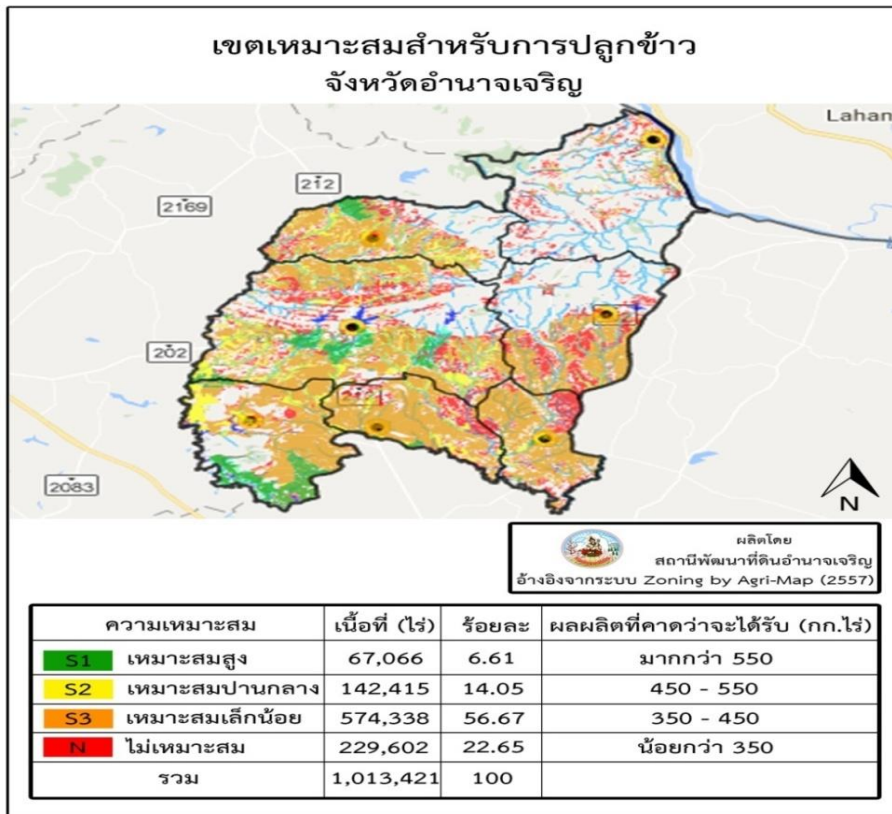
ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 2 ชั้นความเหมาะสมของดินสำหรับข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ

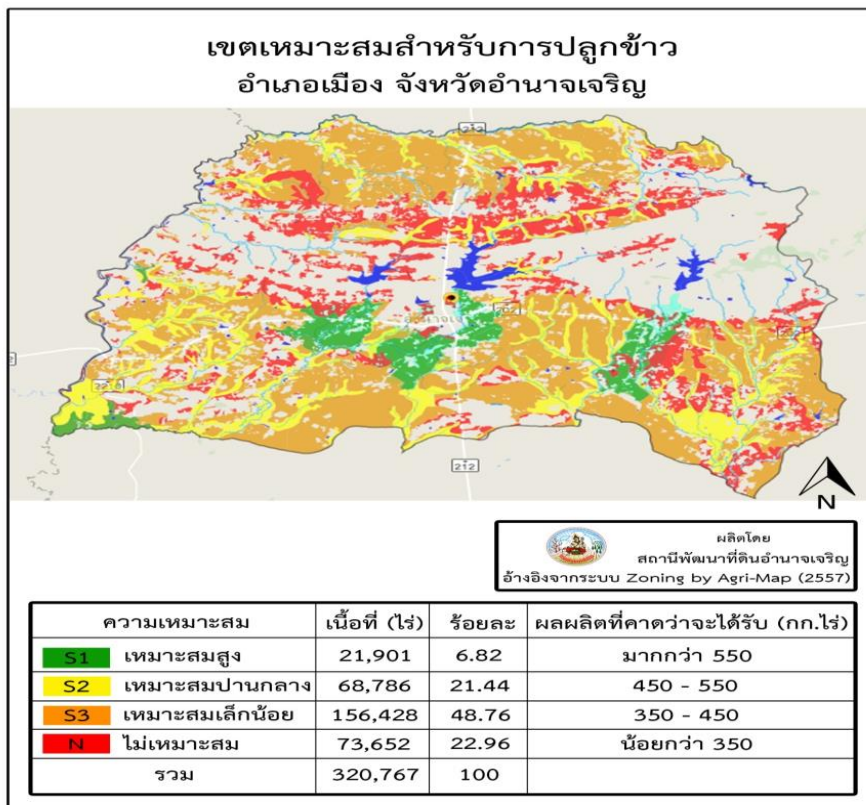
อำเภอ	ชั้นความเหมาะสมของดินสำหรับข้าว (ไร่)								รวมชั้น ความ เหมาะสม
	เหมาะสมสูง S1		เหมาะสมปาน กลาง S2		เหมาะสมเล็กน้อย S3		ไม่เหมาะสม N		
	ไร่	%	ไร่	%	ไร่	%	ไร่	%	
เมือง	21,901	6.83	68,786	21.44	156,428	48.77	73,652	22.96	320,767
ชานุมาน	0	0.00	7,086	14.25	10,697	21.52	31,917	64.22	49,700
ปทุมราช วงศา	0	0.00	1,651	1.36	74,156	61.24	45,268	37.38	121,075
พนา	864	0.81	3,060	2.85	79,846	74.47	23,447	21.86	107,217
เสนางคนิคม	7,048	5.67	28,413	22.85	66,849	53.75	22,038	17.72	124,348
หัวตะพาน	35,346	22.03	21,395	13.33	93,272	58.12	10,465	6.52	160,478
ลืออำนาจ	1,907	1.47	12,024	9.26	93,092	71.69	22,814	17.57	129,837
รวม	67,066	6.62	142,415	14.05	574,340	56.67	229,601	22.66	1,013,422

ที่มา : พื้นที่ปลูกนอกเขตป่าตามกฎหมาย ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2557)

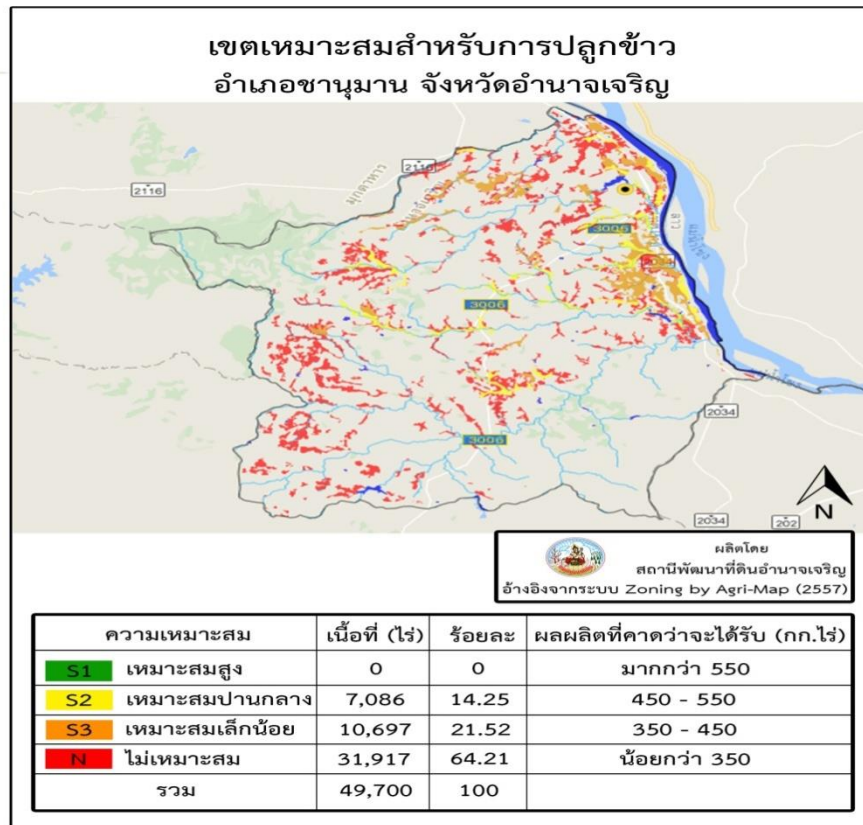
รูปที่ 4 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวจังหวัดอำนาจเจริญ

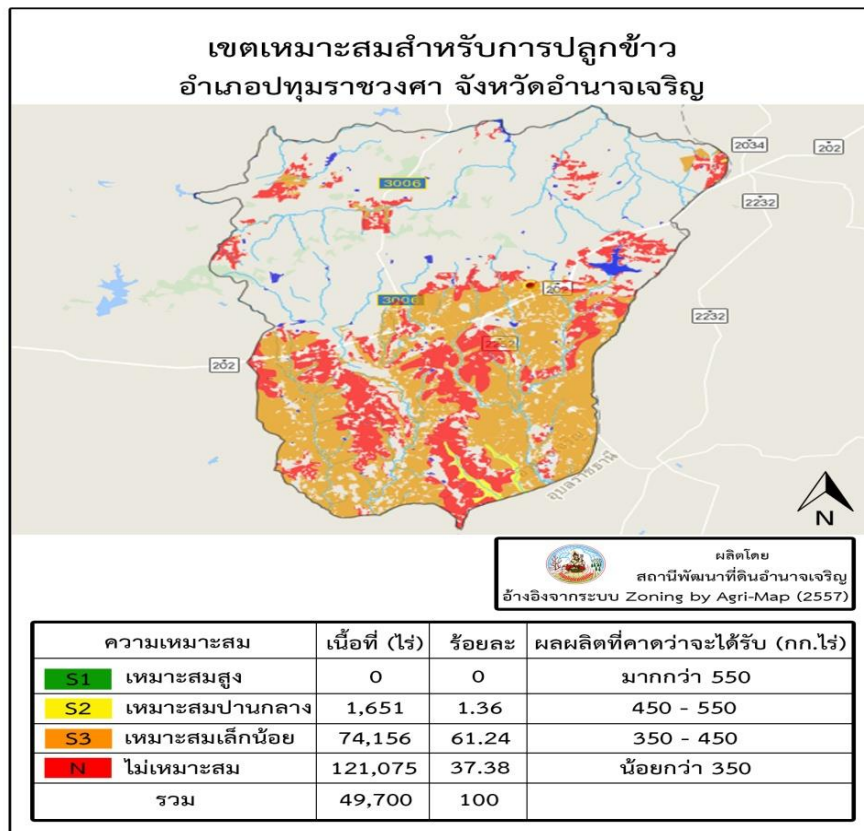
รูปที่ 5 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอมือเมือง

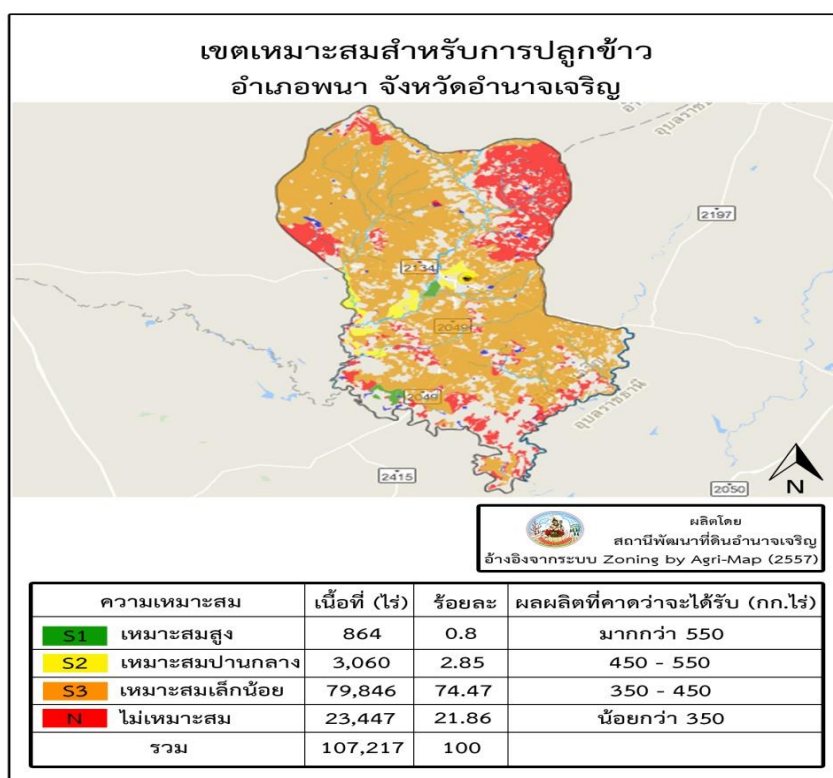
รูปที่ 6 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอชานุมาน

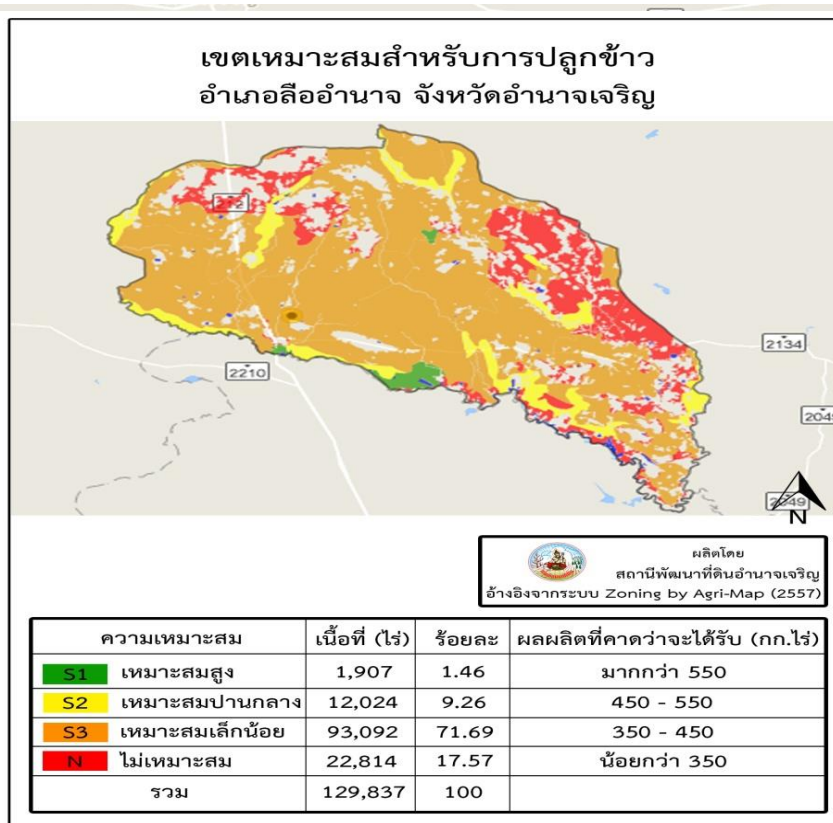
รูปที่ 7 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอปทุมราชวงศา

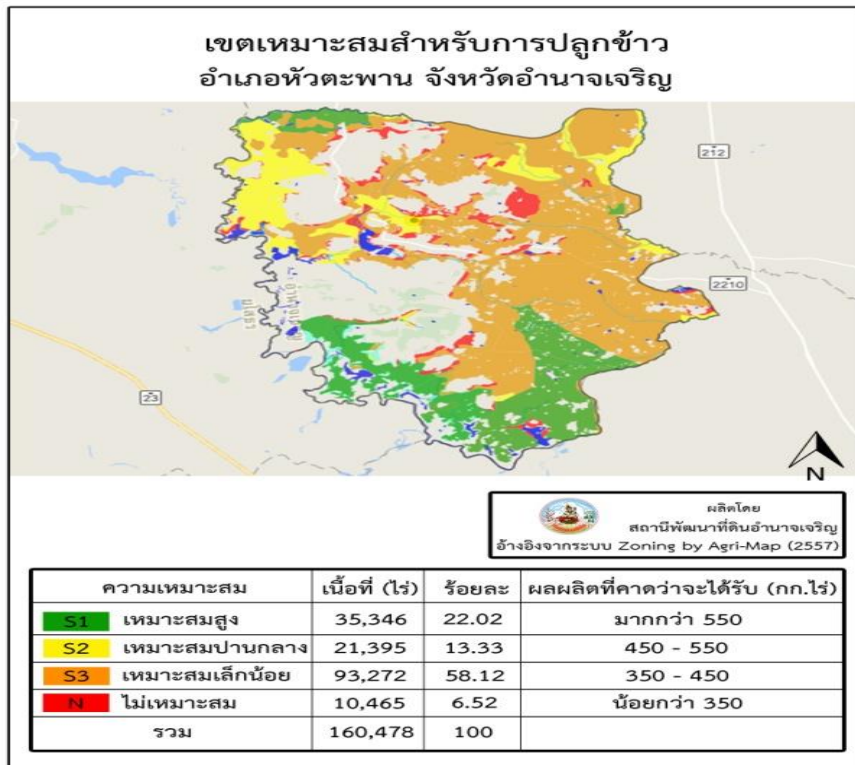
รูปที่ 8 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอพนา

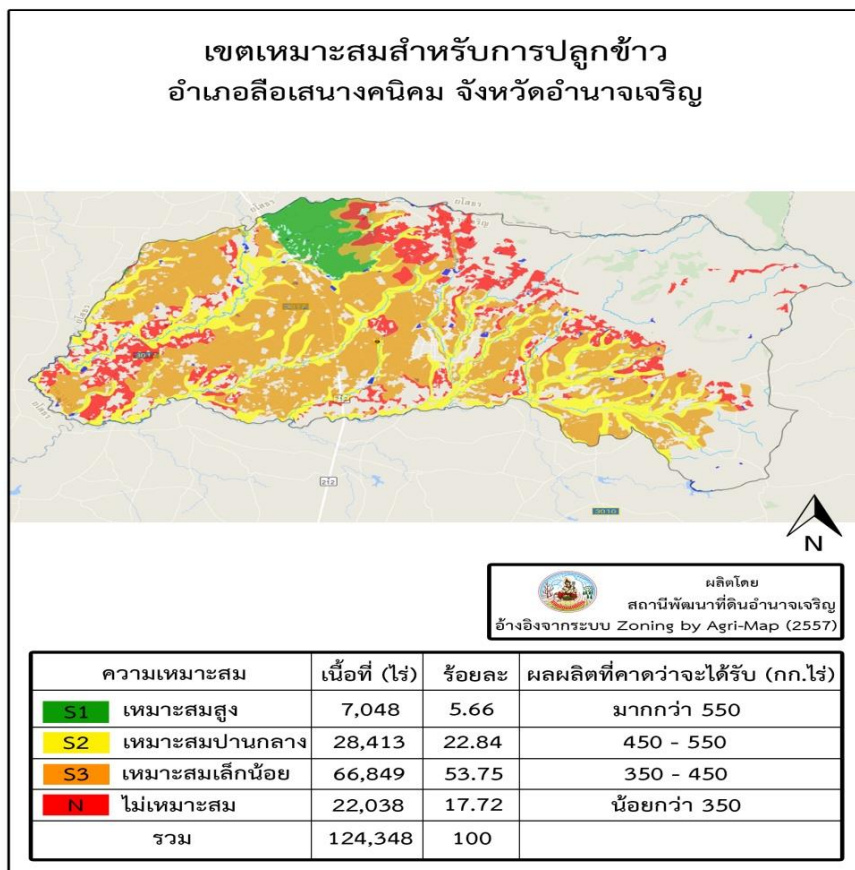
รูปที่ 9 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอลืออำนาจ

รูปที่ 10 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอหัวตะพาน

รูปที่ 11 แสดงข้อมูลเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวอำเภอเสนางคนิคม

4. น้ำ

4.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดอำนาจเจริญ มีแม่น้ำและลำน้ำสำคัญ 3 สายคือ

4.1.1. แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำนานาชาติ มีต้นกำเนิดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไหลผ่านประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพเมียนมา (พม่า) และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไหลผ่านจังหวัดอำนาจเจริญ ในเขตอำเภอขานุมาน เป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร ในช่วงที่ผ่านอำเภอขานุมาน มีความกว้างประมาณ 2,000 เมตร

4.1.2. ลำเซบก ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอหัวตะพาน ไหลผ่านอำเภอลืออำนาจ อำเภอนา และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่บ้านปากเซ อำเภอดาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี

4.1.3. ลำเซบาย ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ไหลผ่านจังหวัดอำนาจเจริญในเขต อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม อำเภอหัวตะพาน ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูล ที่ตำบลจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร

นอกจากที่กล่าวข้างต้นยังมีลำห้วยที่สำคัญ ได้แก่ ลำห้วยปลาแดก ไหลผ่านอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน ลำห้วยโพธิ์ ลำห้วยกอก และลำห้วยสีโท อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ลำห้วยพระเหลา ไหลผ่านอำเภอนา และอำเภอปทุมราชวงศา ลำห้วยละโอง อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเสนางคนิคม ลำห้วยทม และลำห้วยแก้วแมงดา อยู่ในเขตอำเภอขานุมาน ลำห้วยจันลันไหลผ่านอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอลืออำนาจ

รูปที่ 12

4.2 แหล่งน้ำในเขตชลประทาน

จังหวัดอำนาจเจริญ มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง จำนวน 4 อ่าง ฝายลำเซบาย 1 แห่ง ความจุ น้ำสูงสุด 49,989 ลบ.ม. พื้นที่ชลประทาน 35,491 ไร่ พื้นที่รับประโยชน์ พื้นที่ศักยภาพในฤดูฝน 35,491 ไร่ พื้นที่ศักยภาพในฤดูแล้ง 9,100 ไร่

ตารางที่ 3 ปริมาณความจุน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ปี 2563 (ณ ม.ค. 64)

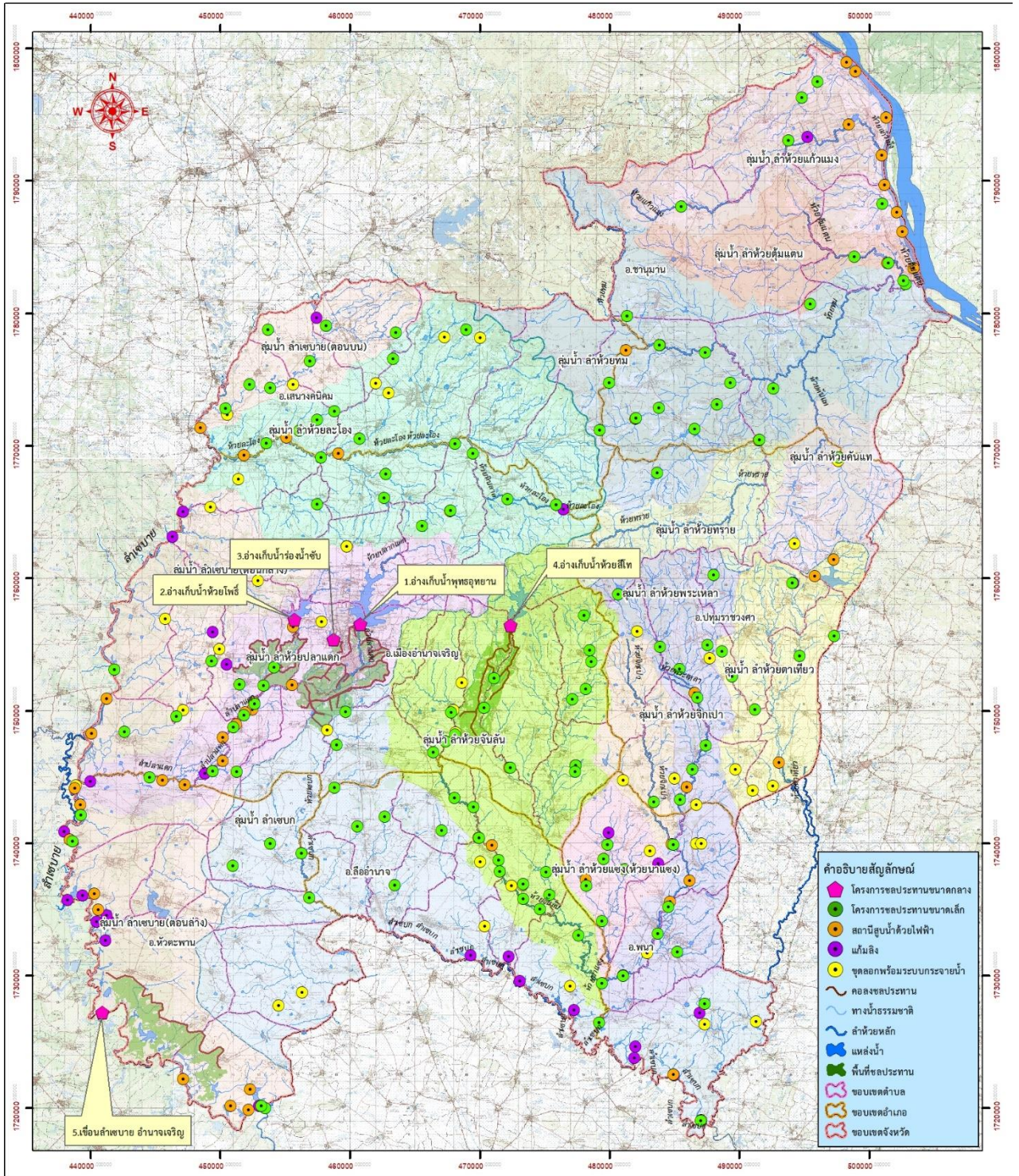
ชื่อโครงการ	ที่ตั้งโครงการ	ความจุสูงสุด (ล้าน ม. ³)	ความจุเก็บกัก (ล้าน ม. ³)	พื้นที่รับประโยชน์		พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
				พื้นที่ศักยภาพ	พื้นที่ศักยภาพ	
				ในฤดูฝน(ไร่)	ในฤดูแล้ง(ไร่)	
อ่างเก็บน้ำพุทธอุทยาน	บ.พุทธมงคล ต.บุ่ง อ.เมือง	21.944	19.325	14,614	4,000	14,614
อ่างเก็บน้ำห้วยโพธิ์	บ.เจริญสามัคคี ต.บุ่ง อ.เมือง	8.440	7.438	5,543	1,000	5,543
อ่างเก็บน้ำร่องน้ำซับ	ชุมชนแสนสวาสดี ต.บุ่ง อ.เมือง	0.460	0.426	420	100	420
อ่างเก็บน้ำห้วยสีโท	บ.ดงเจริญ ต.หนองมะแซว	14.000	10.600	8,914	2,000	8,914
เขื่อนลำเซบาย	บ.สร้างถ่อน้อย ต.สร้างถ่อน้อย	15.288	12.200	6,000	2,000	6,000
รวมทั้งสิ้น		60.132	49.989	35,491	9,100	35,491

ตารางที่ 4 ข้อมูลชลประทานขนาดเล็ก แก้มลิง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า แหล่งน้ำในไร่นา ปี 2563

อำเภอ	โครงการชลประทานขนาดเล็ก ¹				โครงการป้องกันบรรเทาภัยจากน้ำ (แก้มลิง) ¹				สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ¹			แหล่งน้ำในไร่นา ²	
	จำนวนโครงการ	ความจุ (ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	จำนวนโครงการ	ความจุ (ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	จำนวนสถานี	พื้นที่ ขป. (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	บ่อส่วนตัว ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร	
												ปี2563	สะสม 50-63
เมือง	37	9.3923	24,600	6,917	6	0.6684	4,320	330	14	20,603	1,515	506	4,972
ขามม่วน	20	5.1500	8,950	2,421	1	0.0515	300	74	14	15,630	893	1	894
ปทุมราชวงศา	18	3.6800	8,040	3,922	1	0.0620	300	43	5	7,070	278	35	1,510
พนา	15	2.6926	10,815	3,175	6	0.5394	4,620	334	6	7,550	330	53	1,780
เสนางคนิคม	18	2.5100	12,410	3,742	2	0.2350	950	102	3	4,000	161	79	1,927
หัวตะพาน	8	3.5600	3,206	2,229	9	2.1204	17,670	1,255	10	10,850	567	153	2,096
ลืออำนาจ	16	2.6592	7,910	3,429	4	0.6202	5,250	357	2	3,090	164	47	1,499
รวม	132	29.6441	75,931	25,835	29	4.2969	33,410	2,495	54	68,793	3,908	874	14,678

ที่มา: 1 โครงการชลประทานอำนาจเจริญ ข้อมูล ณ ม.ค. 64 2. สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ ข้อมูล ณ วันที่ ก.ย. 63

รูปที่ 13 แผนที่แสดงพื้นที่ชลประทานโครงการชลประทานอำนาจเจริญ

4.3 ข้อมูลสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

จังหวัดอำนาจเจริญมีสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน 54 สถานี พื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 68,793 ไร่ คริวเรือนได้รับประโยชน์ 3,908 คริวเรือน

ตารางที่ 5 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จังหวัดอำนาจเจริญ 2563

ที่	ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง			ลุ่มน้ำ	พื้นที่ ขป.	คริวเรือน
		หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ			
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าโคกสารท่า	โคกสารท่า	โคกสาร	ขานูมาน	น้ำโขง	1,030	71
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้านิคมเกษตรกรรม	นิคมเกษตรกรรม	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	2,700	117
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าศรีสมบูรณ์นาสีดา	ศรีสมบูรณ์-นาสีดา	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	1,050	99
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้านาสีดา	นาสีดา	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	700	60
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าคันสูง	คันสูง	โคกสาร	ขานูมาน	น้ำโขง	600	25
6	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าหินขัน	หินขัน	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	800	21
7	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านนาสีดา 2	นาสีดา	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	1,200	87
8	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโคกเจริญ	โคกเจริญ	โคกสาร	ขานูมาน	น้ำโขง	1,350	85
9	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโคกนกกระ	โคกนกกระเต็น	โคกสาร	ขานูมาน	น้ำโขง	1,200	67
10	โครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านห้วยหมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ห้วยหม	ปากอ	ขานูมาน	น้ำโขง	1,850	64
11	โครงการอาคารอัดน้ำห้วยแก้งและสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ปากอ	ปากอ	ขานูมาน	น้ำโขง	650	32
12	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านปากอน้อย	ปากอน้อย	ปากอ	ขานูมาน	น้ำโขง	500	28
13	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านห้วยฆ้อง	ห้วยฆ้อง	ปากอ	ขานูมาน	น้ำโขง	1,000	69
14	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านนิคมแปลง	นิคมแปลง 1	ขานูมาน	ขานูมาน	น้ำโขง	1,000	68
รวม อ.ขานูมาน 14 แห่ง						15,630	893
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าโค้งร่าม	โค้งร่าม	คำโพน	ปทุมราชวงศา	ลำเซบก	2,600	50
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านสามแยก	สามแยก	คำโพน	ปทุมราชวงศา	ลำเซบก	1,200	55
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านฤกษ์อุดม	ฤกษ์อุดม	ลือ	ปทุมราชวงศา	ลำเซบก	1,200	73
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านวินยดี	วินยดี	นาป่าแขง	ปทุมราชวงศา	ลำเซบก	1,070	64
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาผาง	นาผาง	ลือ	ปทุมราชวงศา	ลำเซบก	1,000	36
รวม อ.ปทุมราชวงศา 5 แห่ง						7,070	278
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านไม้กลอน	ไม้กลอน	ไม้กลอน	พนา	ลำเซบก	1,150	68
2	สถานีสูบน้ำพร้อมระบบกระจายน้ำบ้านโนนธาตุ	โนนธาตุ	พนา	พนา	ลำเซบก	1,000	59
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านอีแก้ง	อีแก้ง	พระเหลา	พนา	ลำเซบก	1,500	60
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านคำแย	คำแย	พระเหลา	พนา	ลำเซบก	1,500	60
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านถ่อน	ถ่อน	ไม้กลอน	พนา	ลำเซบก	1,300	42
6	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านหนองตั้ง	หนองตั้ง	จานลาน	พนา	ลำเซบก	1,100	41
รวม อ.พนา 6 แห่ง						7,550	330

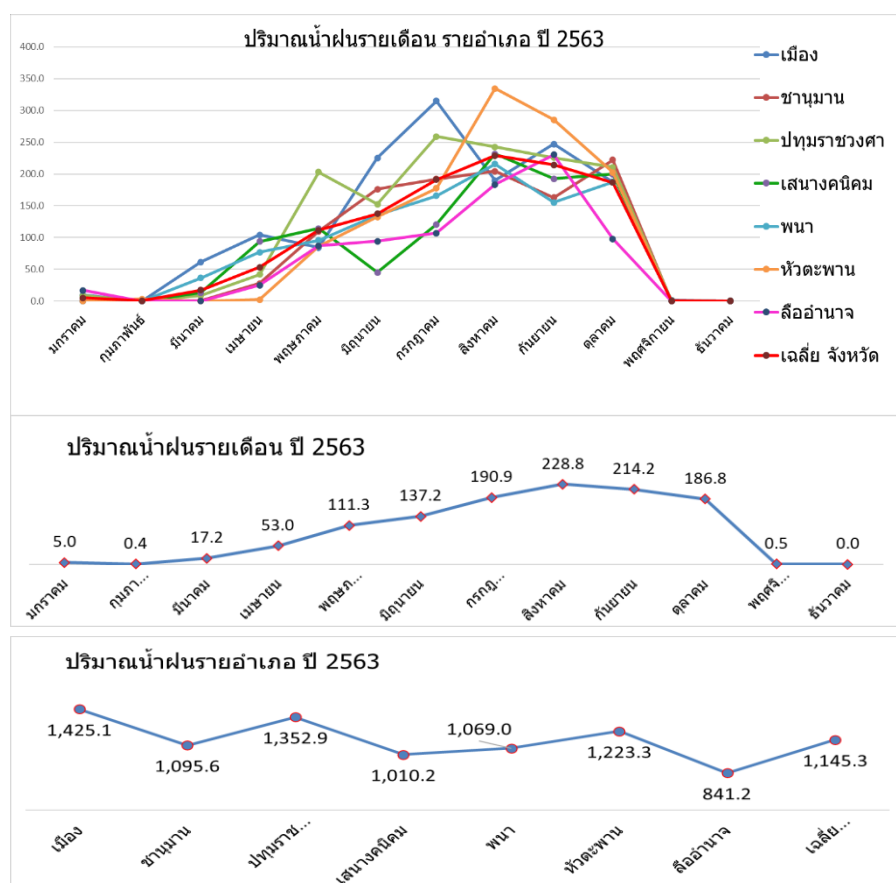
ตารางที่ 5 ต่อ

ที่	ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง			ลุ่มน้ำ	พื้นที่ ขป.	ครัวเรือน
		หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ			
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าน้ำปลึก (1)	น้ำปลึก	น้ำปลึก	เมือง	ลำเซบาย	1,700	470
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าดอนเมย	ดอนเมย	ดอนเมย	เมือง	ลำเซบาย	600	23
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าหนองปลิง (1)	หนองปลิง	ดอนเมย	เมือง	ลำเซบาย	3,003	68
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าน้ำปลึก (2)	น้ำปลึก 2	น้ำปลึก	เมือง	ลำเซบาย	700	203
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าดงสว่าง	ดงสว่าง	โนนโพธิ์	เมือง	ลำเซบาย	1,350	82
6	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าดงบัง	ดงบัง	น้ำปลึก	เมือง	ลำเซบาย	1,750	50
7	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าหนองปลิง (2)	หนองปลิง	ดอนเมย	เมือง	ลำเซบาย	1,750	98
8	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าคำสร้างบ่อ	คำสร้างบ่อ	น้ำปลึก	เมือง	ลำเซบาย	1,800	68
9	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาวัด	นาวัด	นาวัง	เมือง	ลำเซบาย	1,410	87
10	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านก่อ	ก่อ	ดอนเมย	เมือง	ลำเซบาย	1,690	95
11	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านดอนเมย 2	ดอนเมย	ดอนเมย	เมือง	ลำเซบาย	850	60
12	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโพธิ์ศิลา	โพธิ์ศิลา	โนนโพธิ์	เมือง	ลำเซบาย	1,800	107
13	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า พร้อมระบบส่งน้ำบ้านเชือก(บ้านโนนสมบูรณ์)	เชือก	นาจิก	เมือง	ลุ่มน้ำมูล	1,000	50
14	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านดงสีโท	ดงสีโท	หนองมะแซว	เมือง	ลำเซบก	1,200	54
รวม อ.เมือง 14 แห่ง						20,603	1515
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า พร้อมระบบส่งน้ำบ้านน้ำท่วม	น้ำท่วม	เปือย	ลืออำนาจ	ลำเซบก	1,850	101
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านหนองมะยอ	หนองมะยอ	ดงบัง	ลืออำนาจ	ลำเซบก	1,240	63
รวม อ.ลืออำนาจ 2 แห่ง						3,090	164
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโนนหนาม	โนนหนาม	นาเวียง	เสนางคนิคม	ลำเซบาย	2,000	71
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำชุมชนกุดตา กล้าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กุดตากล้า	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	ลำเซบาย	1,000	50
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า พร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาไร่ใหญ่	นาไร่ใหญ่	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	ลุ่มน้ำมูล	1,000	40
รวม อ.เสนางคนิคม 3 แห่ง						4,000	161
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าโคกท่าโพธิ์	โคกท่าโพธิ์	คำพระ	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,700	75
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจิกตู	จิกตู	จิกตู	หัวตะพาน	ลำเซบาย	300	17
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าหนองเทา	หนองเทา	จิกตู	หัวตะพาน	ลำเซบาย	400	33
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าท่ายางชุม	ท่ายางชุม	หัวตะพาน	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,500	50
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านท่าวังหิน	ท่าวังหิน	หัวตะพาน	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,000	48
6	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโนนผักหวาน	โนนผักหวาน	จิกตู	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,200	79
7	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโสกสว่าง	โสกสว่าง	หัวตะพาน	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,500	87
8	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านกุดขวย	กุดขวย	คำพระ	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,200	75
9	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านโคกชาด	โคกชาด	คำพระ	หัวตะพาน	ลำเซบาย	1,050	43
10	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า พร้อมระบบส่งน้ำบ้านหนองเทา 2	หนองเทา	จิกตู	หัวตะพาน	ลุ่มน้ำมูล	1,000	60
รวม อ.หัวตะพาน 10 แห่ง						10,850	567
รวมทั้งหมด 54 แห่ง						68,793	3,908

4.4 ปริมาณน้ำฝน

ตารางที่ 6 ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกรายเดือน รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2563

เดือน	เมือง		ชานุมาน		ปทุมราชวงศา		เสนางคนิคม		พนา		หัวตะพาน		ลืออำนาจ		เฉลี่ย	
	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝนตก
มกราคม	9.6	4	0.0	0	8.6	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	16.6	1	5.0	4
กุมภาพันธ์	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	2.9	1	0.0	0	0.4	1
มีนาคม	61.5	5	0.8	1	8.7	4	13.0	2	36.5	1	0.0	0	0.0	0	17.2	5
เมษายน	104.2	4	27.8	2	41.8	5	93.5	4	76.7	3	2.2	2	25.0	1	53.0	5
พฤษภาคม	84.2	7	109.6	5	202.8	8	114.0	5	95.4	7	86.3	5	87.0	5	111.3	8
มิถุนายน	225.3	11	176.0	4	152.3	10	45.1	4	135.6	10	132.2	10	94.0	4	137.2	11
กรกฎาคม	314.9	14	192.2	10	258.8	9	120.4	8	165.5	10	177.6	10	107.0	3	190.9	14
สิงหาคม	189.6	20	204.2	13	242.6	15	231.7	13	215.5	14	334.3	15	183.5	8	228.8	20
กันยายน	247.3	17	163.0	7	225.6	11	192.7	13	155.1	10	285.5	12	230.5	7	214.2	17
ตุลาคม	187.1	15	222.0	8	210.9	15	199.8	12	187.7	14	202.3	15	97.6	7	186.8	15
พฤศจิกายน	1.4	2	0.0	0	0.8	1	0.0	0	1.0	1	0.0	0	0.0	0	0.5	2
ธันวาคม	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0
รวม	1,425.1	99	1,095.6	50	1,352.9	79	1,010.2	61	1,069.0	70	1,223.3	70	841.2	36	1,145.3	102

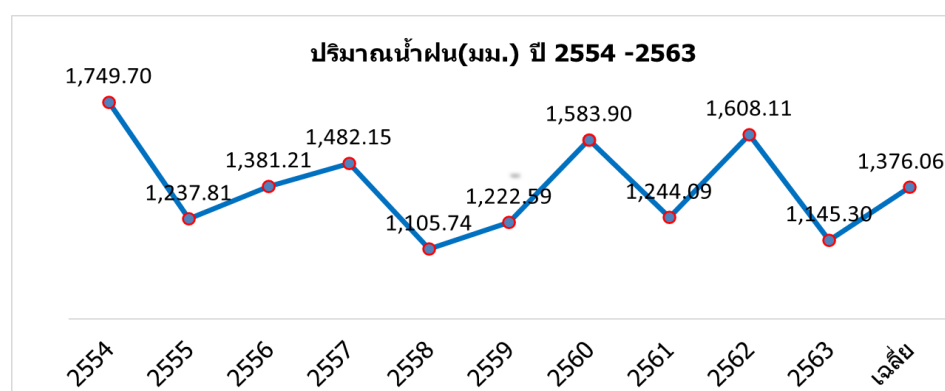
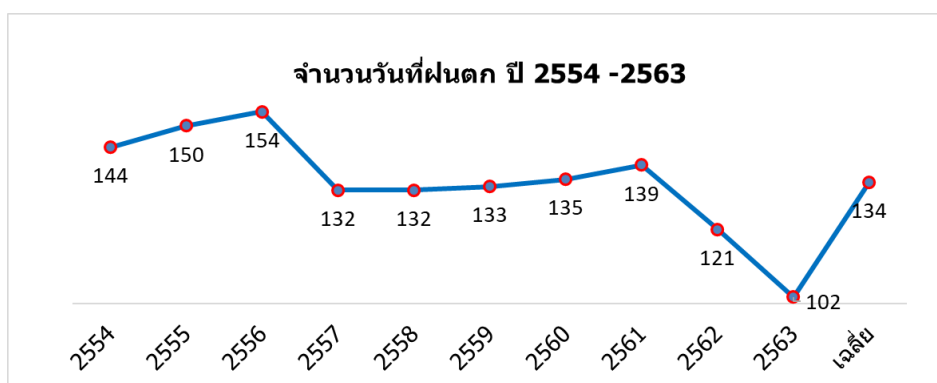

จากข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกในปี 2563 พบว่า ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัด 1,145.3 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 102 วัน อำเภอเมืองมีปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกมากที่สุด โดยเฉลี่ยปริมาณน้ำฝน 1,425.1 มิลลิเมตรและจำนวนวันฝนตก 99 วัน ช่วง ที่มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดคือ เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม 228.8 มิลลิเมตร

ตารางที่ 7 ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตก จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2554-2563

ปี	ปริมาณน้ำฝน(มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก
2554	1,749.70	144
2555	1,237.81	150
2556	1,381.21	154
2557	1,482.15	132
2558	1,105.74	132
2559	1,222.59	133
2560	1,583.90	135
2561	1,244.09	139
2562	1,608.11	121
2563	1,145.30	102
เฉลี่ย	1,376.06	134

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ

จากข้อมูล ปริมาณน้ำฝนและจำนวน วันฝนตก ในปี 2554- 2563 จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ปริมาณน้ำฝนโดย เฉลี่ย 1,376.06 มิลลิเมตร จำนวนวันฝน ตกเฉลี่ย 134 วัน ปีที่มี ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดคือ ปี 2554 โดยมีปริมาณ สูงสุดคือ 1,749.70 มิลลิเมตร และปี 2556 มี จำนวนวันฝนตกมากที่สุด 154 วัน

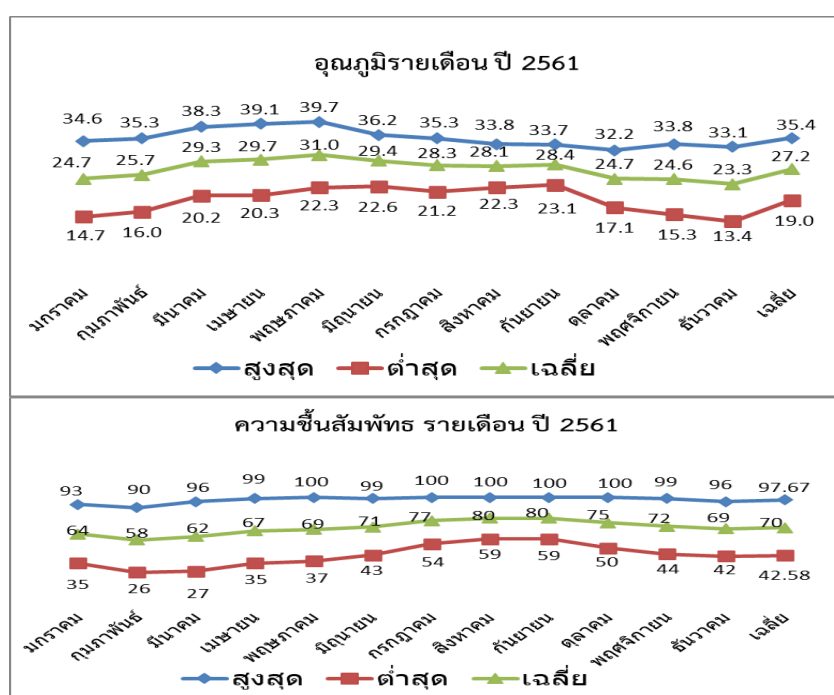
5. ลักษณะภูมิอากาศ

ตารางที่ 8 สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์รายเดือน ปี 2563 จังหวัดอำนาจเจริญ

เดือน	ปี 2563					
	อุณหภูมิ (°C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
มกราคม	34.6	14.7	24.7	93	35	64.00
กุมภาพันธ์	35.3	16.0	25.7	90	26	58.00
มีนาคม	38.3	20.2	29.3	96	27	61.50
เมษายน	39.1	20.3	29.7	99	35	67.00
พฤษภาคม	39.7	22.3	31.0	100	37	68.50
มิถุนายน	36.2	22.6	29.4	99	43	71.00
กรกฎาคม	35.3	21.2	28.3	100	54	77.00
สิงหาคม	33.8	22.3	28.1	100	59	79.50
กันยายน	33.7	23.1	28.4	100	59	79.50
ตุลาคม	32.2	17.1	24.7	100	50	75.00
พฤศจิกายน	33.8	15.3	24.6	99	44	71.50
ธันวาคม	33.1	13.4	23.3	96	42	69.00
เฉลี่ย	35.4	19.0	27.2	97.67	42.58	70.13

ข้อมูลตรวจวัดจากสถานีอุตุนิยมวิทยาอำนาจเจริญ

จากข้อมูลสภาพ

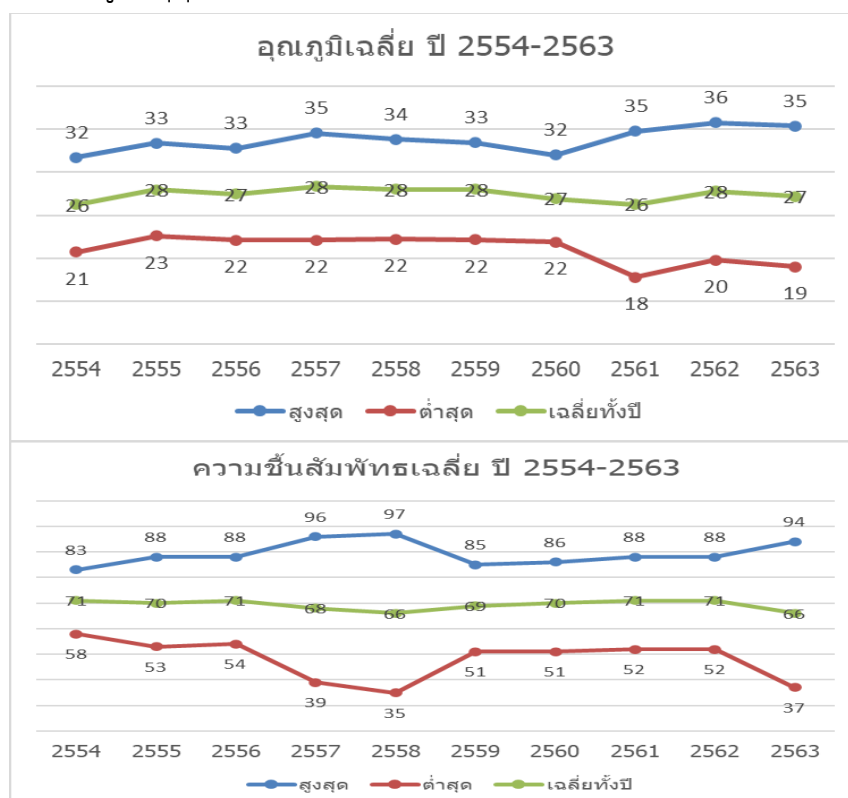

ภูมิอากาศ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ รายเดือน ปี 2563 พบว่าโดยรวม มีอุณหภูมิเฉลี่ย 27.2 องศาเซลเซียส เดือนธันวาคมมีอุณหภูมิต่ำสุด 13.4 องศาเซลเซียส เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุด ถึง 39.7 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ โดยเฉลี่ย 70.13 เปอร์เซ็นต์ เดือนกุมภาพันธ์มีความชื้นต่ำสุด 26 เปอร์เซ็นต์ ช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม มีความชื้นสูงสุด 100 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 9 อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุด -ต่ำสุด ปี 2554 - 2563

ปี	อุณหภูมิ (C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
2554	31.76	20.75	26.25	83	58	71
2555	33.38	22.59	27.99	88	53	70
2556	32.79	22.12	27.46	88	54	71
2557	34.55	22.13	28.34	96	39	68
2558	33.83	22.23	28.03	97	35	66
2559	33.43	22.14	28.03	85	51	69
2560	31.99	21.90	26.94	86	51	70
2561	34.76	17.78	26.27	88	52	71
2562	35.80	19.80	27.80	88	52	71
2563	35.40	19.00	27.20	94	37	66
เฉลี่ย	33.77	21.04	27.43	89	48	69

ที่มา :ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จากข้อมูลอุณหภูมิ และ ความชื้นสัมพัทธ์ ของจังหวัดอำนาจเจริญ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2563 พบว่าโดยเฉลี่ย มีอุณหภูมิสูงสุด ต่ำสุดและค่าเฉลี่ย 33.77, 21.04 และ 27.43 องศาเซลเซียส ตามลำดับ และปี 2562 มีอุณหภูมิสูงสุด 35.8 องศาเซลเซียส ปี 2561 อุณหภูมิต่ำสุด 17.78 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2563 พบว่าโดยเฉลี่ย มีความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุด ต่ำสุดและค่าเฉลี่ย 89 48 69 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ปี 2558 มีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด และต่ำสุด 97 และ 35 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

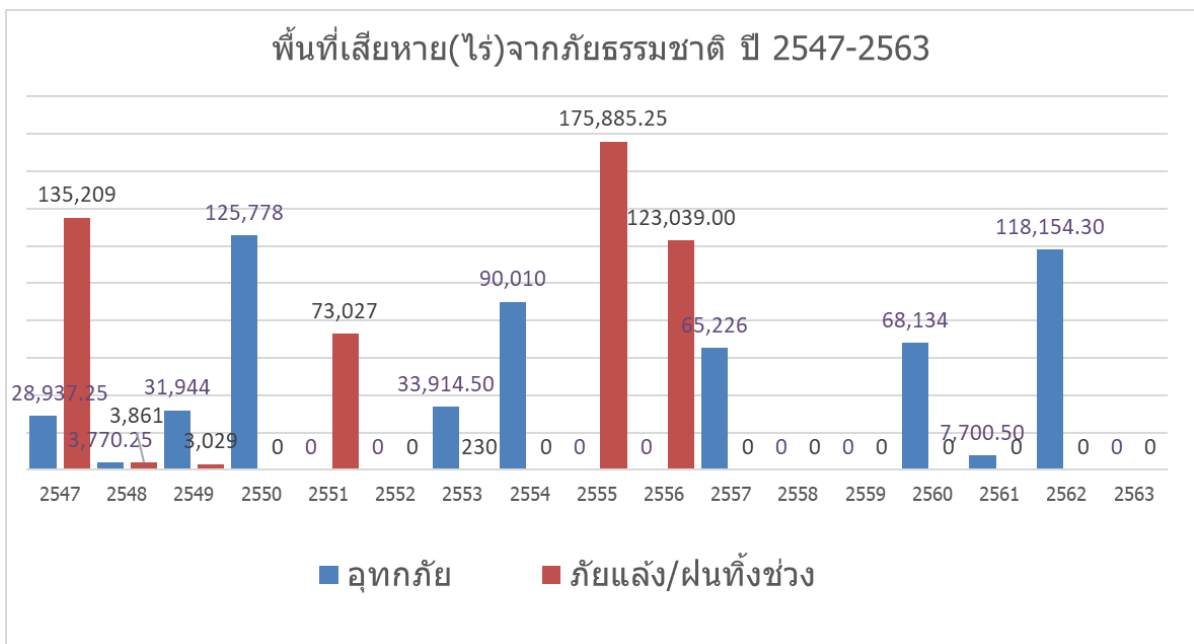
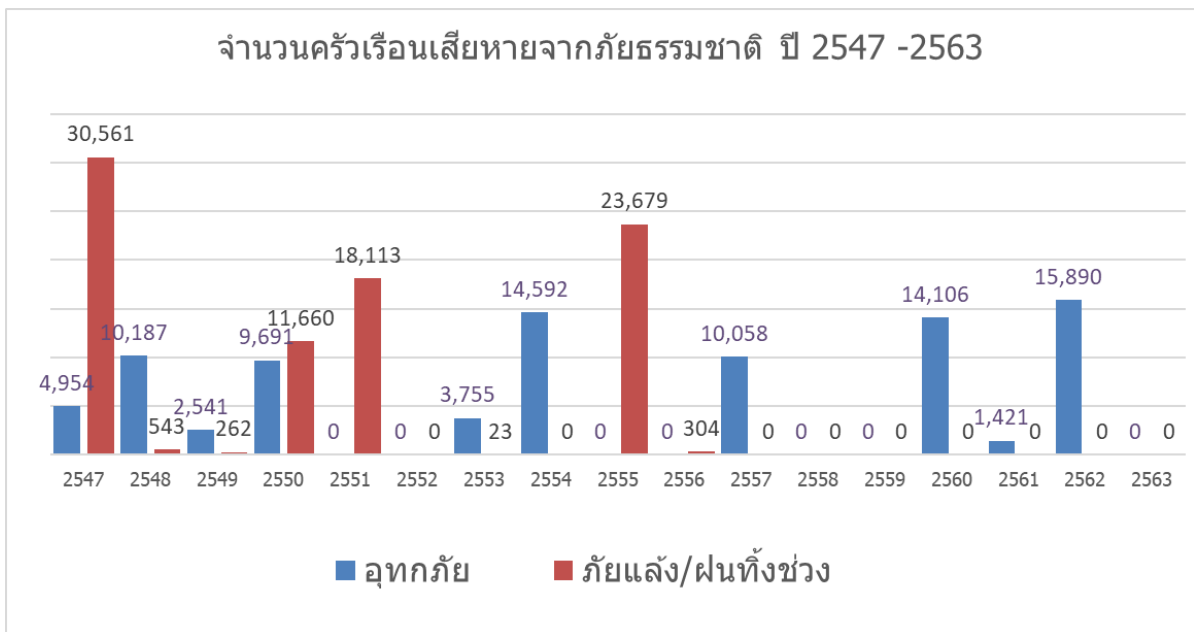
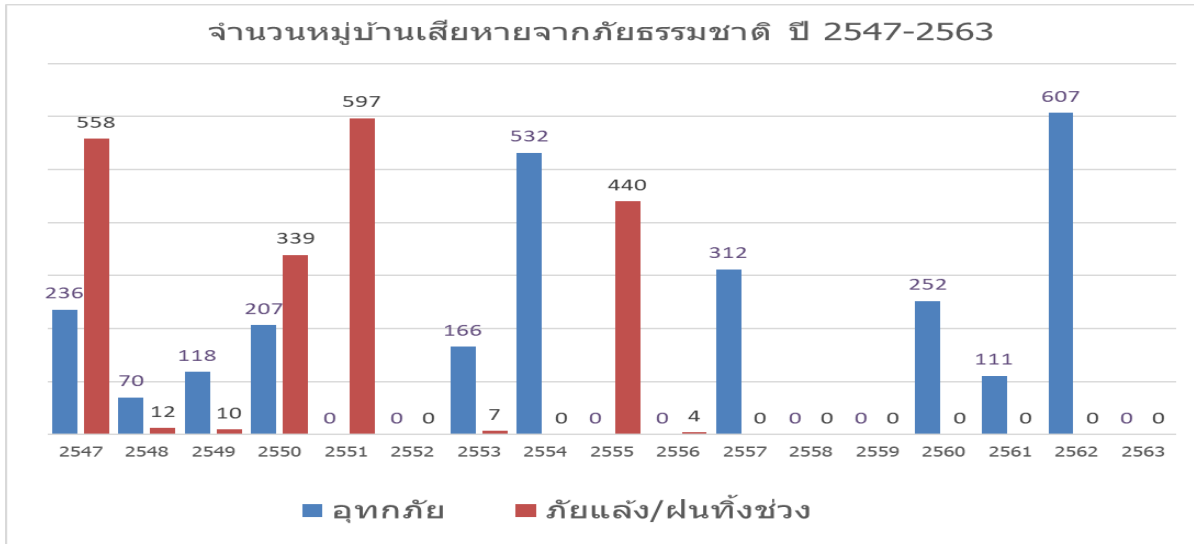
6. ภัยธรรมชาติ

จากข้อมูลการเกิดภัยธรรมชาติจังหวัดอำนาจเจริญปี 2547-2561 พบว่าในปี 2547 เป็นปีที่เกษตรกรประสบกับปัญหาทั้งอุทกภัยและภัยแล้ง มีพื้นที่เสียหายรวมเป็นพื้นที่จำนวน 164,146.25 ไร่ และในปี 2550 ประสบกับปัญหาอุทกภัยมีพื้นที่เสียหายมากถึง 125,778 ไร่ และปี 2555 ประสบปัญหาภัยแล้งมากที่สุดถึง 175,885.25 ไร่ ปี 2558 และปี 2559 มีการประกาศภัยพิบัติแต่ไม่มีพื้นที่เสียหายสิ้นเชิง

ตารางที่ 10 ภัยธรรมชาติ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2547 -2563

ปี	อุทกภัย				ภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง			
	หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่เสียหาย (ไร่)
2547	236	50	4,954	28,937.25	558	56	30,561	135,209
2548	70	12	10,187	3,770.25	12	4	543	3,861
2549	118	18	2,541	31,944	10	6	262	3,029
2550	207	33	9,691	125,778	339	47	11,660	-
2551	-	-	-	-	597	56	18,113	73,027
2552	-	-	-	-	-	-	-	-
2553	166	31	3,755	33,914.50	7	2	23	230
2554	532	56	14,592	90,010	-	-	-	-
2555	-	-	-	-	440	45	23,679	175,885.25
2556	-	-	-	-	4	1	304	123,039.00
2557	312	36	10,058	65,226	-	-	-	-
2558	-	-	-	-	-	-	-	-
2559	-	-	-	-	-	-	-	-
2560	252	55	14,106	68,134	-	-	-	-
2561	111	24	1,421	7,700.50	-	-	-	-
2562	607	56	15,890	118,154.30	-	-	-	-
2563	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอำนาจเจริญ ข้อมูล ณ มิย 62

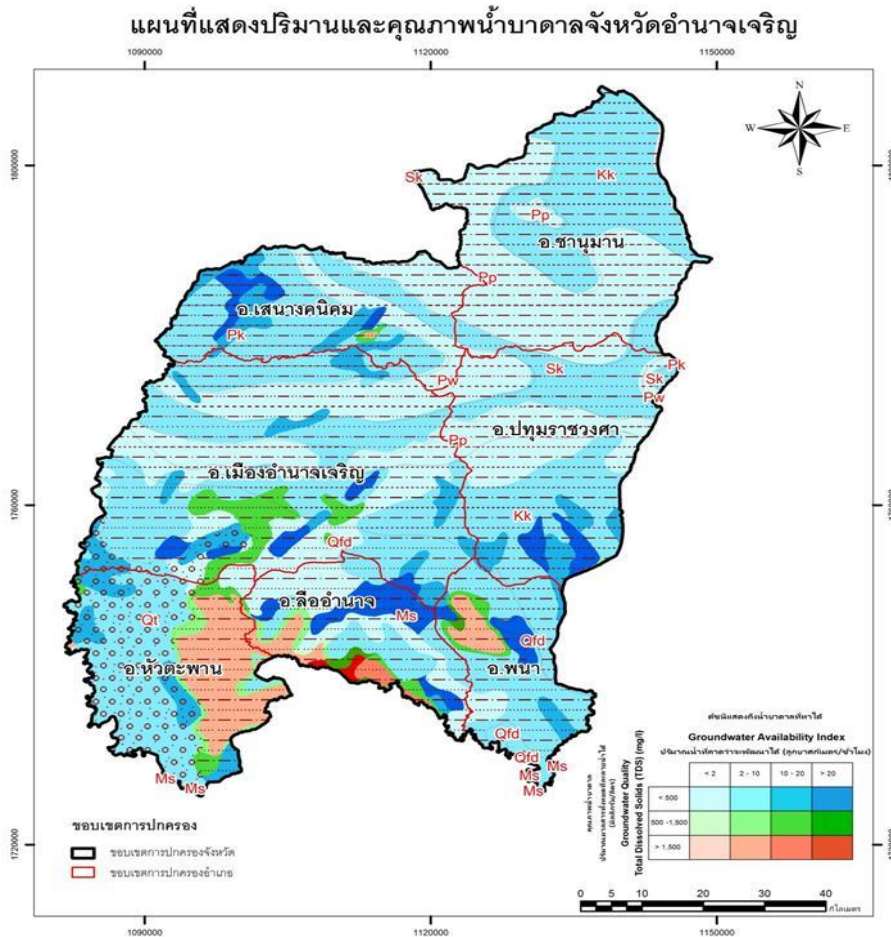

7. ปฏิทินการเพาะปลูกข้าว

ตารางที่ 11 ปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีจังหวัดอำนาจเจริญ

ชนิดสินค้า	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
๑.ข้าวนาปี													
ช่วงเวลาการเพาะปลูก							←————→						
ช่วงเวลาการออกผลผลิต											←————→		

รูปที่ 14 แผนที่แสดงปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลจังหวัดอำนาจเจริญ

คำอธิบาย

- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดโดกรวด
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดมหาสารคาม
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดภูกระดึง
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดภูพาน
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดพระวิหาร
- ชั้นหินอุ้มน้ำตะกอนน้ำพา
- ชั้นหินอุ้มน้ำตะกอนทรายน้ำ
- ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดเสาข้าว
- แหล่งน้ำ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเกษตร

จังหวัดอำนาจเจริญ มีทั้งหมด 7 อำเภอ มีพื้นที่การเกษตร 1,410,741 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 71 ของพื้นที่จังหวัด ปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 20,267 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว 71,815 บาท จัดเป็นลำดับที่ 20 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และลำดับที่ 76 ของประเทศ โดยสาขาการผลิตที่ทำรายได้มากที่สุด คือ สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง มีมูลค่า 5,587 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.57 (ตารางที่ 12-13)

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดอำนาจเจริญ ภาคการเกษตร ทั้งด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง โดยมีสินค้าเกษตรที่เป็นรายได้หลักของจังหวัดในลำดับต้นๆ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน กระจับปี่ โคเนื้อ สุกร และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เช่น ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาดุก (ตารางที่ 14-16)

ปัจจุบันความต้องการ การบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพปลอดภัย กระแสการเอาใจใส่ต่อสุขภาพ กลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพให้ความสำคัญ ต่อการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย และได้มาตรฐาน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง ผู้บริโภคยุคใหม่หันมาให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยมากขึ้น

ข้าวสินเหล็กเป็นกลุ่มข้าวโภชนาการสูงซึ่งเป็นข้าวที่มีคุณค่าสารอาหารครบถ้วนเมื่อบริโภคสู่ร่างกาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการเจริญเติบโต และการซ่อมแซมส่วนต่างๆของร่างกาย อีกทั้งสามารถลดความเสี่ยงของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง คุณประโยชน์ข้าวสินเหล็กเหมาะกับผู้ป่วยโรคเบาหวานเนื่องจากเป็นข้าวที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำเพียง 58 % นอกจากนี้ข้าวสินเหล็กยังมีธาตุเหล็กในเมล็ดสูง (15-21 mg/kg) จากผลทดสอบที่สถาบันอาหารข้าวสินเหล็กในจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า มีธาตุเหล็ก 31.63 mg/kg และธาตุสังกะสี 24.90 mg/kg โดยมีธาตุเหล็กสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป เนื่องจากแร่ธาตุในดินของจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเหมาะสมในการส่งเสริมการปลูกข้าวสินเหล็กและแปรรูปผลผลิต (ตารางที่ 17)

ปัจจุบันปริมาณข้าวสินเหล็กอินทรีย์ในตลาดกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพยังไม่เพียงพอ โดยจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ปลูกข้าวสินเหล็กอินทรีย์ ประมาณ 100 ไร่ มีปริมาณผลิตรวม 50 ตัน/ปี จำหน่ายข้าวเปลือกในราคาประกันที่ 28 บาทต่อกิโลกรัม ได้ผลตอบแทน 9,900 บาทต่อไร่ ทั้งนี้บางส่วนเกษตรกรได้แปรรูปเป็นข้าวสารและบรรจุถุงขายผ่านออนไลน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ ผลตอบรับเป็นที่น่าพอใจ เกษตรกรจำหน่ายได้หมด ได้ผลตอบแทน 27,500 บาทต่อไร่ ซึ่งมากกว่าขายเป็นข้าวเปลือก เป็นแรงจูงใจเกษตรกรในการผลิต แปรรูป และบรรจุภัณฑ์ขาย (ตารางที่ 18)

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน กระแสความต้องการของผู้บริโภค มีความต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมาก ในขณะที่สินค้าคุณภาพในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค การส่งเสริมเกษตรกรผลิตข้าวสินเหล็ก จึงเป็นอีกทางเลือกแก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรจากการขายข้าวสินเหล็กได้มากขึ้นเมื่อเทียบกับข้าวทั่วไป (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 12 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอำนาจเจริญ ณ ราคาประจำปี 2562p

	2558r	2559r	2560r	2561r	2562p	โครงสร้าง GPP (%)	อัตรา เปลี่ยนแปลง
ภาคเกษตร	4,749	4,758	5,100	5,802	5,587	27.57	-3.7
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	4,749	4,758	5,100	5,802	5,587	27.57	-3.7
ภาคนอกเกษตร (ภาคอุตสาหกรรม+ภาคบริการ)	11,061	11,771	12,383	13,094	14,680	72.43	12.1
ภาคอุตสาหกรรม	1,069	1,226	1,242	1,343	2,356	11.63	75.5
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	24	13	11	10	10	0.05	-5.5
การผลิต	844	961	969	1,088	2,038	10.06	87.4
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	161	213	220	198	232	1.15	17.4
การจัดหน้า การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	40	39	42	47	76	0.38	62.3
ภาคบริการ	9,992	10,545	11,141	11,752	12,323	60.80	4.9
การก่อสร้าง	894	948	899	919	859	4.24	-6.5
การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	1,702	1,919	2,102	2,362	2,626	12.95	11.2
การขายส่งและสถานที่เก็บสินค้า	200	228	281	320	405	2.00	26.6
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	13	14	16	18	19	0.09	6.0
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	126	103	123	134	174	0.86	29.9
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	1,631	1,918	2,063	2,154	2,383	11.76	10.6
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	694	699	693	812	824	4.07	1.5
กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	74	6	3	1	0	0.00	-58.9
กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	16	18	22	23	24	0.12	3.4
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	984	1,009	1,039	1,110	1,137	5.61	2.4
การศึกษา	2,773	2,754	2,912	2,842	2,779	13.71	-2.2
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	632	669	713	779	808	3.98	3.7
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	24	30	36	42	50	0.25	18.9
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	228	231	239	236	235	1.16	0.0
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product :GPP)	15,810	16,529	17,483	18,896	20,267	100	7.3
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	55,903	58,487	61,860	66,902	71,815		7.3
จำนวนประชากร (1,000 คน)	283	283	283	282	282		-0.1

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สศช.

ข้อมูล GPP ปี พ.ศ. 2562 ข้อมูล ณ วันที่ 26 เมษายน 2564

ตารางที่ 13 ข้อมูลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรแยกตามรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2563

ที่	อำเภอ	รวมพื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร								รวมพื้นที่ทำการเกษตร		จำนวนครัวเรือน	
			ที่นา		ไม้ผล/ไม้ยืนต้น		พืชไร่/พืชผัก		เกษตรอื่น ๆ		จำนวนไร่	ร้อยละพื้นที่ทั้งหมด	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร
			จำนวนไร่	ร้อยละพื้นที่เกษตร	จำนวนไร่	ร้อยละพื้นที่เกษตร	จำนวนไร่	ร้อยละพื้นที่เกษตร	จำนวนไร่	ร้อยละพื้นที่เกษตร				
			ไร่	เกษตร	ไร่	เกษตร	ไร่	เกษตร	ไร่	เกษตร	ไร่	ทั้งหมด	ทั้งหมด	เกษตรกร
1	เมือง	564,126	327,943	86	8,555	2	28,613	8	14,220	4	379,331	19	42,267	25,216
2	ชานุมาน	366,762	71,245	33	28,982	13	83,099	38	32,823	15	216,149	11	11,990	8,580
3	ปทุมราชวงศา	310,430	153,199	66	15,016	6	42,387	18	22,536	10	233,138	11	13,747	9,434
4	พนา	153,941	102,207	95	2,130	2	1,416	1	1,820	2	107,573	5	8,641	6,592
5	เสนางคนิคม	225,692	124,904	74	8,866	5	20,746	12	14,718	9	169,234	8	11,276	8,591
6	ห้วยตะพาน	252,997	150,884	90	2,981	2	10,552	6	4,059	2	168,476	8	12,191	10,283
7	ลืออำนาจ	166,015	123,785	90	2,601	2	9,205	7	1,249	1	136,840	7	9,753	7,976
	รวม	2,039,963	1,054,167	75	69,131	5	196,018	14	91,425	6	1,410,741	69	109,865	76,672

ตารางที่ 14 พืชเศรษฐกิจของจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการเพาะปลูก 62/63

ที่	ชนิดพืช	เกษตรกร	พื้นที่ปลูก	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิตเฉลี่ย	ผลผลิตรวม	ราคา
		ราย	(ไร่)	(ไร่)	(กก./ไร่)	(ตัน)	บาท/กก
1	ข้าวเจ้า	72,525	787,517	783,686	361	353,962	12.161
2	ข้าวเหนียว	72,525	196,879	195,922	481	92,767	14.056
3	มันสำปะหลังโรงงาน	8,902	104,672	101,608	3,501	355,759	1.76
4	ยางพารา	5,833	84,672	53,466	208	11,141	22.89
5	อ้อยโรงงาน	2,168	92,057	92,057	12,000	1,136,713	0.833
6	ปาล์มน้ำมัน	780	6,753	5,234	1,380	5,244	3.43
ที่มา สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ							

ตารางที่ 15 ข้อมูลสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ปี 2563

ชนิดสัตว์	จำนวน เกษตรกร	จำนวนสัตว์ (ตัว)	ข้อมูลผลผลิต		ราคาเฉลี่ย (บาท/หน่วย)	มูลค่า (ล้านบาท)
	(ราย)		จำนวน	หน่วย นับ		
โคเนื้อลูกผสม	12,932	62,332	500	กก	106	3,304
โคพื้นเมือง	5,928	23,562	250	กก	106	624
กระบือ	4,188	17,607	350	กก	86	530
สุกร	1,113	38,959	100	กก	100	390
ไก่พื้นเมือง	22,754	1,039,073	3	กก	90	281
ไก่ไข่	2,214	73,245	300	ฟอง	3.3	73
โคขุน	64	226	750	กก	122	21
แพะ	103	3,239	60	กก	82	16
ไก่เนื้อ	78	423,693	1	กก	32	14
เป็ดเทศ	2,673	42,515	3	กก	90	11
เป็ดไข่	188	8,996	300	ฟอง	3.8	10
เป็ดเนื้อ	320	5,855	2	กก	72	1
รวม						5,273

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 16 ข้อมูลปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงที่สำคัญ ปี 2563 จังหวัดอำนาจเจริญ

ชนิดสัตว์น้ำ	การเลี้ยงสัตว์น้ำจืด					ราคาสัตว์น้ำ	
	เกษตรกร	พื้นที่	ผลผลิต	เฉลี่ย	มูลค่า	ปากบ่อ	ตลาด
	(ราย)	(ไร่)	(กก.)	(กก./ไร่)	(บาท)	(บาท/กก.)	(บาท/กก.)
ปลานิล	6,066	3,713	834,510	225	54,954,730	55	65
ปลาตะเพียน	2,526	1,379	430,950	312	28,324,150	55	65
ปลาดุก	936	58	132,060	2,277	8,708,720	65	80
ปลาหมอไทย	18	21	24,090	1,161	2,065,490	85	120
ปลาดุกบิ๊กอุย	108	63	15,030	238	967,090	65	80
ปลาไน	199	101	13,710	136	951,300	50	65
กบ	4	1	6,200	11,273	610,000	100	120
กุ้งก้ามกราม	1	8	1,200	150	300,000	300	350
ปลานวลจันทร์เทศ	36	20	3,660	188	198,350	50	65
ปลาช่อนเทศ	15	17	1,849	112	110,700	55	65
ตะพาบน้ำ	1	6	150	25	45,000	500	600
ปลาอื่น ๆ	3	1	720	655	44,200	55	70
ปลาหมออื่นๆ	1	0	100		9,000	85	100
ปลาสลิด	1	0	30	120	1,500	50	60
รวม	9,915	5,387	1,464,259		97,290,230		

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 17 ข้อมูลด้านโภชนาการข้าวสาลีเหล็ก

รายการ	Reference 1	ผลการส่งตรวจข้าว สาลีเหล็กจังหวัด อำนาจเจริญ ²	หน่วย
1. คุณสมบัติทางโภชนาการในข้าวกล้อง			
ปริมาณ Amylose	16.5		%
อุณหภูมิแป้งสุก	70-74		องศา
ธาตุเหล็ก	15-21	31.63	mg/kg
2. ความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็ก			
ธาตุเหล็ก ข้าวกล้อง	7.19		ng Ferritin/mg-cell protein
ธาตุเหล็ก ข้าวขัด	8.30		ng Ferritin/mg-cell protein
ธาตุสังกะสี	26.9	24.9	mg/kg
Omega-3	22.4		mg/100g
Gamma oryzanol	372		ug/g
วิตามิน อี	680		ug/100g
โฟเลต	20.35		ug/100g
ดัชนีน้ำตาล	58		
3. ประโยชน์ของข้าวสาลีเหล็ก³			
1. ช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้ดีขึ้น			
2. สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตและการเพิ่มจำนวนของเซลล์มะเร็ง			
3. ไม่ก่อให้เกิดอาการแพ้ และอุดมด้วยวิตามินบี ช่วยรักษาภูมิแพ้			
4. มีธาตุเหล็กในเมล็ดข้าวสูง การบริโภคข้าวสาลีเหล็กในเด็กที่มีภาวะพร่องธาตุเหล็ก ทำให้ระดับhemoglobin มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น			
5. มีใยอาหาร วิตามินกับธาตุเหล็ก มากกว่าข้าวขัด โดยเฉพาะวิตามินบี 1 ซึ่งช่วยป้องกัน โรคเหน็บชา			
ที่มา : 1. https://dna.kps.ku.ac.th/index.php (ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)			
2. ผลการส่งตรวจข้าวสาลีเหล็กจังหวัดอำนาจเจริญ (อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร)			
3. https://brpd.ricethailand.go.th/page.php?pid=4539 (กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว)			

ตารางที่ 18 ข้อมูลพื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ราคา ผลตอบแทน ข้าวสินเหล็ก

รายการ	ปีเพาะปลูก	
	62/63	63/64
เกษตรกรผู้ปลูก (ครัวเรือน)	4	20
พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	20	100
พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	20	100
ผลผลิตเฉลี่ย (กก.ต่อไร่)	500	500
ผลผลิตรวม (ตัน)	10	50
ต้นทุนการผลิต ต่อหน่วย (บาท/ไร่)	3,900	4,100
ต้นทุนการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ (บาท/ไร่)	3,400	3,400
ผลตอบแทนสุทธิ (กำไร)		
กรณีที่ 1 ขายข้าวเปลือก		
ราคาต่อหน่วย (บาท ต่อ กก.)	25	28
รายรับ (บาท/ไร่)	12,500	14,000
ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	8,600	9,900
กรณีที่ 2 แปรรูปข้าวสาร บรรจุภัณฑ์ขาย		
ราคาต่อหน่วย (บาท ต่อ กก.)	60	70
รายรับ (บาท/ไร่)	30,000	35,000
ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	22,700	27,500

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์อำนาจอเจริญ

ต้นทุน การปลูกข้าวสินเหล็ก

ตารางที่ 19 ต้นทุน รายรับ ผลตอบแทน

1. ต้นทุนการทำนาข้าวอินทรีย์ ต่อไร่			
ลำดับ	รายการ	จำนวนเงิน	หน่วย
1	เตรียมดิน	750	บาท/ไร่
2	เมล็ดพันธุ์	200	บาท/ไร่
3	ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์	1,000	บาท/ไร่
4	ค่าสารชีวภัณฑ์	100	บาท/ไร่
5	ค่าแรงการถอนกล้าและการปักดำ	1,050	บาท/ไร่
6	ค่าเก็บเกี่ยว	600	บาท/ไร่
7	ค่าดูแลรักษา	350	บาท/ไร่
8	ค่าตรวจรับรอง (แบบกลุ่ม)	50	บาท/ไร่
รวม		4,100	บาท/ไร่
2. รายรับ (ข้าวเปลือก)			
ข้าวหอมมะลิ		4,560	บาท/ไร่
(ผลผลิตเฉลี่ย 380 กก./ไร่ ราคาจำหน่าย กก.ละ 12 บาท)			
ข้าวสินเหล็ก		14,000	บาท/ไร่
(ผลผลิตเฉลี่ย 500 กก./ไร่ ราคาจำหน่าย กก.ละ 28 บาท)			
3. ผลตอบแทน(กำไร)			
ข้าวหอมมะลิ		460	บาท/ไร่
ต้นทุน		4,100	บาท/ไร่
รายรับ		4,560	บาท/ไร่
ข้าวสินเหล็ก		9,900	บาท/ไร่
ต้นทุน		4,100	บาท/ไร่
รายรับ		14,000	บาท/ไร่

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อำนาจเจริญ

ราคา ตลาด

ราคาข้าวสาลีหลักในจังหวัดอำนาจเจริญอำนาจเจริญ เป็นการจับคู่การค้า (Matching) ผู้ซื้อ โดย ผู้จัดการบริษัทวินเทจฟาร์มดี นายฤทธิรงค์ โคตะพันธุ์ ผู้จัดการบริษัท(ผู้ซื้อ) และกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ข้าวสาลีหลักจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อำนาจเจริญ นายวันนา บุญกลม ประธานกลุ่ม (กลุ่มผู้ผลิต) ราคาข้าวเปลือก ราคา 28 บาทต่อกิโลกรัม และที่ส่วนเกษตรกรได้แปรรูปเป็นข้าวสารและบรรจุถุงขายผ่านออนไลน์ ราคา 70 บาทต่อกิโลกรัม

ทั้งนี้จากการตรวจสอบราคาข้าวสาลีหลักตลาดออนไลน์ ภาคเอกชน 3 แห่งคือ ซ้อปี้ ลาซาด้า และเจดีเซ็นทรัล พบว่า ราคาข้าวสาลีหลัก มีช่วงราคาที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยหลักคือการได้ใบรับรองมาตรฐานส่งผลให้ได้ราคาที่สูงมาก การบรรจุภัณฑ์ แบรินด์ การสร้างเรื่องราวเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวสาลีหลัก

ส่วนตลาดออนไลน์ ของภาครัฐ เช่น www.dgtfarm.com (ตลาดออนไลน์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) www.coop-mart.com (ตลาดออนไลน์ - กรมส่งเสริมสหกรณ์) ยังไม่มีข้าวสาลีหลักจำหน่ายในตลาด (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ราคา ตลาด

รายการ		ราคา (บาท/กก.)	
		ทั่วไป	มีรับรองมาตรฐาน
1.ตลาดออนไลน์¹ (แปรรูปข้าวสาร)			
1.1	 Lazada	50-80	90-120
1.2	 Shopee	50-80	90-120
1.3	 JD Central	50-80	90-120
2.ราคาเกษตรกรขายได้ในจังหวัด²			
2.1	บ.วินเทจฟาร์ม (ราคาข้าวเปลือก)		28
2.2	เกษตรกรขายผ่านออนไลน์ (ราคาข้าวสาร)		70

ที่มา : 1. <https://thai.biggo.com> เว็บไซต์เปรียบเทียบราคาสินค้า

2.จากการสำรวจเกษตรกร

การตลาด

1. ช่องทางการตลาด ข้าวสาลีในจังหวัดอำนาจเจริญ มีช่องทางการตลาดดังนี้
 - 1.1. เกษตรกร แปรรูปเป็นข่าวสารบรรจุภัณฑ์ ขายผ่านออนไลน์ เช่น เฟสบุค ไลน์
 - 1.2. เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อำนาจเจริญ รวบรวมข้าวจากสมาชิก และเกษตรกรทั่วไป มีวิถีตลาดข้าวสาลีอินทรีย์มี 3 ช่องทาง
 - 1.2.1 ผู้รวบรวม มีหน้าที่รวบรวมผลผลิตข้าวสาลีจากเกษตรกร เพื่อส่งให้กับลูกค้า คือบริษัทวินเทจฟาร์ม เพื่อแปรรูป บรรจุภัณฑ์ขายในตลาดพรีเมียม ได้แก่ ห้างในเครือThe Mall Group และ Icon Siam
 - 1.2.2 เครือข่ายฯ แปรรูปเป็นข่าวสารบรรจุภัณฑ์ ขายผ่านออนไลน์ เช่น เฟสบุค ไลน์
 - 1.2.3 ร่วมออกร้านแสดงสินค้า ทั้งในส่วนราชการ ภาคเอกชนและขายในชุมชน

2. วิถีตลาดสินค้าข้าวสาลี จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 21 เครือข่าย กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่	ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (ราย)	พื้นที่ ไร่	ผลผลิต ตัน	มาตรฐาน	ตลาด			
						ส่งออกต่างประเทศผ่าน บริษัทคู่ค้า		ในประเทศ	
						%	แหล่ง	%	แหล่ง
1	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์อำนาจเจริญ								
	นายวันนา บุญกลม โทร 085 410 8152	490	11,916	4,313	NOP EU JAS Fairtrade	90	สหรัฐอเมริกา สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน ออสเตรีย ญี่ปุ่น	10	ในจังหวัด และ ต่างจังหวัด
2	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเอฟทีเอส(บพูนเทคโซลูชั่นไทยแลนด์ จก)								
	นายคำไหล ทานะสิน โทร 061 135 3394	517	14,590	5,281	NOP EU Fairtrade	100	สหรัฐอเมริกา สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน อิตาลี	-	-
3	วิสาหกิจชุมชนร่วมใจโนนค้อทุ่ง								
	นายประมวล ชันธ์เพชร โทร 093 398 1550	96	2,559	925	IFOAM EU	30	ทวีปยุโรป สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน ออสเตรีย สิงคโปร์	70	ในจังหวัด และ ต่างจังหวัด
4	บริษัทต้นข้าวออร์แกนิกฟาร์ม								
	นายอดุลย์ โคลนพันธ์ โทร 085 613 6985	151	1,752	634	IFOAM EU	30	ทวีปยุโรป สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน ออสเตรีย สิงคโปร์	70	ในจังหวัด และ ต่างจังหวัด
5	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวสังข์ธรรมอำนาจเจริญ								
	นายวินิจ สุภาจันทร์ โทร 093 554 1366	177	4,603	1,666	IFOAM EU	10	จีน (ผลิตนํ้ามันข้าว) ทวีปยุโรป สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน ออสเตรีย	90	ในจังหวัด และ ต่างจังหวัด
6	เครือข่ายกสิกรรมไร้สารพิษแห่งประเทศไทย (สวนสาบฝืน)								
	นายวีระพล กมลรัตน์ โทร 084 714 0304	7	33	13	NOP EU Fairtrade	-		100	ในจังหวัด และ ต่างจังหวัด

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

การวิเคราะห์ SWOT ข้าวสินเหล็กอำนาจเจริญ

จุดแข็ง

1. สภาพพื้นที่เหมาะสมในการปลูกข้าวสินเหล็กคุณภาพดี จากผลทดสอบที่สถาบันอาหาร (National Food Institute) สาขาที่ 3 ของอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร ข้าวสินเหล็กในจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า มีธาตุเหล็ก 31.63 mg/kg โดยมีธาตุเหล็กสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป (15-21 mg/kg)
2. เกษตรกรมีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 14 ไร่ เหมาะกับการถือครองพื้นที่ทำนา
3. โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็นหลัก
4. เกษตรกรผลิตสินค้าได้มาตรฐานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จุดอ่อน

1. พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรบางแห่งตื้นเขิน ระบบชลประทานแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำ มีไม่เพียงพอ
2. ประสิทธิภาพการผลิตข้าวสินเหล็กอำนาจเจริญ เฉลี่ย 500 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยคือ 600 - 800 กิโลกรัมต่อไร่
3. ขาดเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า
4. การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี
5. อำนาจการต่อรองราคาขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ

โอกาส

1. กระแสความต้องการของผู้บริโภคคำนึงถึงสุขภาพ ผลิตภัณฑ์มีคุณค่าทางโภชนาการสูง
2. ข้าวคุณภาพยังเป็นที่ต้องการของตลาด
3. จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรและสร้างนวัตกรรมสินค้าเกษตรแปรรูป
4. นโยบายรัฐ ตลาดนำการผลิต ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

อุปสรรค

1. พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสินเหล็กเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยการจัดทำแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าวสินเหล็กอินทรีย์
2. ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรและสร้างนวัตกรรมสินค้าเกษตรแปรรูป นำงานวิจัยข้าวสินเหล็กมาส่งเสริมให้เกษตรกรในเชิงพาณิชย์ เช่น เครื่องดื่มเสริมสุขภาพ สกัดน้ำมันรำข้าว แป้งเบเกอรี่ ขนมกรอบขบเคี้ยว
3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่นการใช้เครื่องอบลดความชื้นในข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้แก่เกษตรกร
4. ส่งเสริมและพัฒนาตลาดข้าวสินเหล็กจังหวัดอำนาจเจริญ เช่นการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การตลาดข้าวสินเหล็ก การเชื่อมโยงทางการตลาดและการแปรรูป
5. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสินเหล็กอินทรีย์อำนาจเจริญ
6. ส่งเสริมแปลงใหญ่ข้าวสินเหล็ก
7. ส่งเสริมการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร เช่น ระบบการสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
8. ข้าวสินเหล็กอำนาจเจริญ มีปริมาณธาตุเหล็กสูงกว่าค่าเฉลี่ย ควรพัฒนาเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI)

เอกสารประกอบการจัดทำ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ “ ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2563

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ “ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเกษตร จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2560 - 2564

<https://dna.kps.ku.ac.th/index.php> (ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

<https://brpd.ricethailand.go.th/page.php?pid=4539> (กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว)

<https://thai.biggo.com> เปรียบเทียบราคาข้าวสินเหล็กตลาดออนไลน์

หน่วยงานสนับสนุนข้อมูล

สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ

สำนักงานประมงจังหวัดอำนาจเจริญ

สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11

ที่ทำการปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ

สำนักงานจังหวัดอำนาจเจริญ

สถานีอุตุวิทยามหาวิทยาลัยอำนาจเจริญ

เครือข่าย กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

สถาบันอาหาร สาขาที่ 3 ของอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร

กลุ่มยุทธศาสตร์สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่ปรึกษา

นายนาวัน ป้องกัน

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้รวบรวม เรียบเรียง

นางสาวปิยะพร สุริโยตระกูล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นายธนภุต เนื้ออ่อน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน